

Univerzita Hradec Králové
Filozofická fakulta

Diplomová práce

Univerzita Hradec
Králové Filozofická fakulta
Katedra politologie

Charakter současného politického systému Namibie
Diplomová práce

Diplomová práce Autor: Boris Ittner

Studijní program: N0312A200145 – Politologie

Studijní obor: Politologie – specializace Africká studia

Forma studia: prezenční

Vedoucí práce: doc. Vlastimil Fiala PhDr. CSc.

Praha, 2024

Zadání diplomové práce

Autor: Bc. Boris Ittner
Studium: F22NP0019
Studijní program: N0312A200145 Politologie
Studijní obor: Africká studia
Název diplomové práce: Charakter současného politického systému Namibie
Název diplomové práce AJ: Character of the current political system in Namibia

Cíl, metody, literatura, předpoklady:

Tématem této práce je prozkoumání politického režimu v Namibii. Namibie je považována za demokracii i přes to, že v Namibii nedošlo k politické alternaci od jejího vzniku. Díky své většině tak SWAPO může ovlivňovat státní agendu a tou ovlivňovat všechny důležité faktory demokratické společnosti. To se projevilo například v roce 2023, kdy byly snahy o zastavení protivládni demonstrace ku příležitosti vzniku Namibie. Rozhodnutí pak bylo podpořeno i ústavním soudem, jehož nezávislost není jednoznačná. Dochází tu k menšímu omezování tisku a zatýkání investigativních reportérů. Tyto jednotlivé abscesy mohou naznačovat jejich úmyslnost a snahu SWAPO o upevnění svého postavení v Namibii.

Cílem práce bude popsat současný politický režim v Namibii. K tomu bude využita teorie Wiggel (2008). Namibijský politický režim bude tak analyzován v 8 hlavních faktorech a 8 vedlejších. Za pomoci této teorie bude určeno, zda je namibijský politický režim demokratický či není. K dosažení tohoto cíle budou využita data neziskových organizací jako je Freedom House, Varieties of democracy nebo Bertelsmann Transformation Index. Důležitou roli budou mít i zahraniční periodika a tisk.

Wiggel, Mikael. 2008. Mapping 'Hybrid Regimes': Regime Types and Concepts in Comparative Politics. Democratization volume 15

Cooper, Ian. 2014. It's My Party: Opposition Politics, Party Motivation and Electoral Strategy in Namibia. Journal of Southern African Studies volume 1.

Horn, Nico. Bösl, Anton. 2008. The independence of the judiciary in Namibia. Macmillan Education Namibia

Töttemeyer, Gerhard. 2007. The Management of a Dominant Political Party system with particular reference to Namibia. Friedrich Ebert Stiftung and FRELIMO

Bösl, Anton. Horn, Nico. Pisani, André. 2010. Constitutional democracy in Namibia: A critical analysis after two decades. Macmillan Education Namibia.

Melber, Henning. 2015. Post-liberation Democratic Authoritarianism: The Case of Namibia. South African Journal of Political Studies. Volume 42

Fombad, Charles. Steytler, Nico. 2021. Democracy, Elections, and Constitutionalism in Africa. Oxford University Press.

Melber, Henning. 2020. Namibia's parliamentary and presidential elections: the honeymoon is over. The Commonwealth Journal of International Affairs Volume 109

Zadávací pracoviště: Katedra politologie,
Filozofická fakulta

Vedoucí práce: doc. PhDr. Vlastimil Fiala, CSc.

Datum zadání závěrečné práce: 21.11.2023

Prohlašuji, že jsem tuto diplomovou práci vypracoval samostatně pod vedením doc. Vlastimil Fiala PhDr. CSc. a uvedl jsem veškeré použité prameny a literaturu.

V Praze, dne 26.6. 2024 _____

Tímto bych rád poděkoval vedoucímu mé diplomové práce doc. Vlastimil Fiala PhDr. CSc. za odborné rady, cenné připomínky a vedení diplomové práce.

Anotace

Ittner, Boris. Charakter současného politického systému Namibie. Hradec Králové: Univerzita Hradec Králové, Filozofická fakulta, Katedra politologie. Diplomová práce.

Diplomová práce se zabývá charakterem současného politického režimu v Namibii. Během posledního volebního období v Namibii strana SWAPO ztratila svou ústavní většinu v parlamentu a její postavení bylo ohroženo i během prezidentských a lokálních voleb. Ztráta hegemonní pozice v zemi by mohla motivovat zástupce SWAPO k vytváření opatření, která by nějakým způsobem mohla zvýhodňovat stranu SWAPO v nadcházejících volbách. Současně s tím byla strana v posledních letech kritizována za násilné potlačování protestů a velkou korupci domácími medií. Právě toto může být náznakem úpadku demokracie v Namibie. Cílem této práce je tak popsat a zhodnotit současný charakter politického režimu v Namibii. K tomu bude využita práce M. Wigella (2008), která stanovuje 16 kategorií ve kterých bude namibijský režim hodnocen. Jednotlivá kritéria se zaměřují na to v jakém stavu jsou volební zákony, samotné volby, občanská společnost, moc exekutivní a právní a další.

Klíčová slova: Namibie, hybridní režim, politický režim, demokracie, volby, občanské svobody

Annotation

Boris Ittner.. Hradec Králové: University of Hradec Králové, Philosophical Faculty, Department of Political Science. Master thesis.

This thesis examines the nature of the current political regime in Namibia. During the last election period in Namibia, the SWAPO party lost its constitutional majority in parliament and its position was also threatened during the presidential and local elections. The loss of the hegemonic position in the country could motivate SWAPO representatives to craft measures that could somehow favour SWAPO in the upcoming elections. At the same time, the party has been criticized in recent years for its violent suppression of protests and high levels of corruption by the domestic media. This may be an indication of the decline of democracy in Namibia. Thus, the aim of this thesis is to describe and assess the current nature of the political regime in Namibia for this purpose the work of M. Wigell (2008) will be used, which sets out 16 categories in which the Namibian regime will be assessed. The different criteria focus on the state of the electoral laws, the elections themselves, civil society, executive and legal powers etc.

Keywords: Namibia, hybrid régime, political régime, elections, civil liberties,

Obsah

1.	Úvod	1
2.	Teoreticko-metodologická část	5
2.1.	Demokracie a liberální demokracie	5
2.2.	Koncept hybridních režimů	7
2.3.	Koncept hybridních režimů podle M. Wigella (2008).....	8
2.4.	Demokracie v Africe	16
3.	Empiricko-analytická část	18
3.1.	Vznik Namibie a boj o nezávislost	18
3.2.	Vznik SWAPO a její zastoupení v zemi	21
3.3.	Charakteristika namibijského politického systému	22
3.4.	Kritéria minimální demokracie.....	24
3.4.1.	Volební kritéria	24
3.4.1.1.	Charakter svobodných voleb	24
3.4.1.2.	Spravedlivé volby	27
3.4.1.3.	Konkurenční volby	30
3.4.1.4.	Všeobecné volby	33
3.4.2.	Konstitucionální kritéria	34
3.4.2.1.	Svoboda organizace.....	34
3.4.2.2.	Svoboda projevu	36
3.4.2.3.	Právo na alternativní informace.....	37
3.4.2.4.	Absence diskriminace.....	39
3.5.	Kritéria maximální demokracie.....	40
3.5.1.	Doplňující volební kritéria.....	41
3.5.1.1.	Volební zplnomocnění	41

3.5.1.2.	Volební integrita	43
3.5.1.3.	Volební suverenita	46
3.5.1.4.	Volební neodvolatelnost	46
3.5.2.	Doplňující konstitucionální kritéria.....	47
3.5.2.1.	Odpovědnost moci výkonné	47
3.5.2.2.	Právní odpovědnost	48
3.5.2.3.	Byrokratická odpovědnost.....	50
3.5.2.4.	Odpovědnost místní samosprávy	52
4.	Shrnutí a určení charakteru namibijského režimu.	54
5.	Závěr	56
6.	Prameny a literatura.....	59

d

1. Úvod

Namibie je jedna z mála zemí na africkém kontinentě, kterou lze označit za demokratickou. Nicméně v posledních letech vykazuje známky eroze demokracie, které by byly v některých zemích světa náznakem demokratického backslidingu.¹ Oslabení demokracie v Namibii si povšimlo mnoho akademiků, kteří v minulosti popisovali některé události jako znak nedemokratické tendence. (Melber. 2015 a Cranenburgh 2009) Přesto je Namibie stále považována za jednu z mála demokratických zemí na africkém kontinentu (Freedomhouse 2022), přičemž i další zdroje udělují Namibii dobrá hodnocení (např. BTI Ibrahim Index). Další případný demokratický backsliding v Namibii by mohl snížit počet demokracií v Africe, a tak negativně ovlivnit proces demokratického směřování celého afrického kontinentu. Z těchto důvodů je vhodné věnovat tomuto procesu pozornost a detailně přezkoumat současný stav namibijské demokracie.

Strana SWAPO (The South West Africa People's Organisation) drží v zemi mocenský monopol po celých 33 let existence státu. Navzdory faktu, že se v některých obdobích podpora SWAPO ve společnosti snížila, nikdy nebyla zcela ohrožena její hegemonní pozice v politickém systému. Zejména poslední prezidentské volby významně oslabily vládnoucí pozici SWAPO a obava ztráty moci ze strany vládnoucích elit by mohla vyústit ve snahu o prezidentské ústavní a volební inženýrství či vyústit v omezení občanských práv.

První problém nastal krátce po volbách v roce 2019, souvisel s použitím zařízení pro elektronické hlasování.² Opozice požadovala přepočítání hlasů v některých volebních regionech, přestože použité volební přístroje mohou data poskytnout, volební komise přepočítávání hlasů odmítla na základě tvrzení, že je to technicky nemožné. Následně byla podána ze strany opozice žaloba na volební podvod k ústavnímu soudu. Ústavní soud po půl roce dospěl k rozhodnutí, že volby proběhly v pořádku a prohlásil jejich výsledky za platné. Rozhodnutí ústavního soudu

¹ Demokratický backslidingu představuje postupnou erozi institucí, pravidel a norem, které jsou důsledkem činnosti demokraticky zvolené vlády. (Haggard, Kaufman. 2024)

² Jedná se o zařízení ballots units od indické firmy Bharat Electronics, která tyto přístroje dodává i Indii (Shejavali. 2019)

nařídilo volební komisi, aby v budoucnu byly výsledky z přístrojů k dispozici. (Freedomhouse, 2019)

Dalším problémem přímo spojeným se SWAPO je způsob financování politických stran a jejich aktivity v regionech. SWAPO je jedinou stranou, která je zastoupena ve všech regionech. Jelikož má strana dostatečné finanční prostředky na udržení velkého stranického sekretariátu, je schopná mít politickou reprezentaci ve všech regionech. Jako jediná strana v zemi totiž čerpá prostředky pro svůj chod nejen ze státní podpory a příspěvků, ale také výnosů ze své podnikatelské činnosti v mnoha odvětvích. Tyto příjmy jsou pak klíčové pro její finanční chod. SWAPO také ovládá většinu klíčových pozic v zemi, ze kterých získává finanční prostředky. Opozice však tyto možnosti nemá a její financování je závislé převážně na příspěvcích podporovatelů. (The commonwealth, 2019)

Dalším problémem Namibie čelí v oblasti občanských práv. Z důvodu vysoké nezaměstnanosti mladých lidí dochází k velkému množství demonstrací, kterými se účastníci snaží upozornit na tento problém. Současná vláda demonstrace neschvaluje, a tak se snaží nastolovat demonstrantům různé překážky. Takovým příkladem by byly demonstrace z roku 2023, kdy se měla pořádat velká demonstrace spojená s 33. výročím vzniku Namibie. Vláda doporučila organizátorům, aby její konání přehodnotili. Policie pak 17. března demonstraci zakázala a dodala, že demonstrace se může uskutečnit jiný den po 21. březnu³. Demonstranti se pak snažili dovolat svého práva u ústavního soudu, který však podpořil rozhodnutí policie a demonstraci zakázal. (The Namibia. 2023, Fact check. 2023)

Hlavním cílem diplomové práce je vyhodnocení stavu současné demokracie v Namibii mezi volebními obdobími 2019 a 2024 a její možné dopady na volby v roce 2024. Práce však bude pracovat pouze s daty do konce roku 2023 z důvodu termínu odevzdání této práce. Z metodologického hlediska je tato práce případovou studií s aplikací teoretického konceptu.

³ Den vyhlášení namibijské nezávislosti.

Pozornost práce proto bude věnována analýze demokracie v kontextu období mezi volebními cykly 2019 a 2024 s cílem prozkoumat možný demokratický úpadek v zemi.

V rámci výzkumu se autor bude snažit posoudit následující otázky: „Zda a jak se proměnila namibijská demokracie v období mezi volbami 2019 a 2023?“, „Vytváří politické elity SWAPO překážky k nastolení minimální a maximální demokracie?“

V rámci teoretického zakotvení bude využita klasifikace a hodnocení politických režimů definované Wigellem (2008), který ve svém konceptu pracuje s osmi hlavními (tzv. kritéria minimální demokracie) a osmi doplňujícími kritérii (tzv. kritéria maximální demokracie), která jsou rozdělena do dvou kategorií, a to volební a konstitucionální. Wigell pak rozlišuje čtyři základní typy režimů, které mohou vzniknout na základě splněných kritérií. Pokud jsou splněna kritéria minimální demokracie, tak je režim považován za demokratický. V takovém případě Wigell stanovuje čtyři typy demokracie, které se liší podle toho, jakým způsobem splňují kritéria maximální demokracie. Dvoudimenzionální dělení, které Wigell ve své práci nabízí, pomáhá určit v jaké kategorii se namibijský režim v současné době nachází.

Práce se bude dělit na dvě hlavní části – teoreticko-metodologickou a analytickou. V první části bude představen koncept demokracie, liberální demokracie a hybridních režimů, které jsou klíčovými koncepty pro pochopení současného charakteru režimu v Namibii. Dále pak bude představen koncept klasifikace hybridních režimů podle Wigella (2008), který byl publikován v práci „*Mapping „hybrid regimes“: Regime types and concepts in comparative politics*“. Diskutovány zde budou také jeho hlavní definiční charakteristiky s cílem stanovit jasné indikátory pro následné zhodnocení namibijského režimu.

Pro pochopení pozice strany v zemi, a následného uspořádání země se druhá empiricko-analytická část bude zabývat historickým kontextem země a strany SWAPO. Následně pak budou podle klasifikace Wigella rozpracovány jednotlivé kategorie. Jednotlivé kategorie se pak budou věnovat letům 2019 až 2023, ve kterých budou sledovat jednotlivé aspekty, které mohou přispět k posílení demokracie, či její erozi. Současně zde bude popsán stav demokracie v jednotlivých kategoriích. To bude

pak základem pro posouzení charakteru namibijského režimu a jeho zařazení do jedné z kategorií, které stanovuje Wiggle ve své práci.

K dosažení tohoto cíle pak budou informace čerpány z organizací sledující demokracii v jednotlivých zemích. Těmito organizacemi jsou Freedomhouse, Index Ibrahim, Varieties of Democracy a Bertelsmann Transformation Index. V práci budou využity i dostupné literatury a periodika jako jsou Africa Confidential a Africa Research Bulletin. Pro zmapování režimu budou důležité také neziskové organizace a mezinárodní pozorovatelé jako jsou: Transparency International, Reportéři bez hranic, Amnesty International a The Commonwealth. Práce bude také sledovat namibijskou ústavu a zákony, které se týkají jednotlivých oblastí, současně s tím budou využity zahraniční a namibijská zpravodajství jako jsou The Namibian, Namibian Sun, New Era, BBC a New York Times.

2. Teoreticko-metodologická část

V následující kapitole je vymezen teoretický rámec práce, který bude následně aplikován pro analýzu současného charakteru namibijského režimu. První část se bude věnovat pojmům jako jsou demokracie, liberální demokracie, autoritářství a hybridní režimy. Všechny tyto pojmy jsou důležité pro pochopení konceptu hybridních režimů od Mikaela Wigella, který je ve své práci kombinuje. Druhá část představuje koncept hybridních režimů M. Wigella (2008), ve které budou představeny jednotlivé kategorie tohoto konceptu pro následnou analýzu namibijského režimu. Poslední část se zaměří na vývoj demokracie na africkém kontinentě v minulosti i současnosti.

2.1. Demokracie a liberální demokracie

Nejjednodušší pohled na demokracii lze nalézt v samotném slově. Je složeno ze dvou řeckých slov, a to „demos“, představující slovo lid, a „kratein“, které znamená vládnout. (Heywood, 2004) Tato definice je v současné době nedostačující, jelikož přináší otázku, co vše zahrnuje podstatou pojmu lid a co znamená vládnout. V průběhu lidské historie se tak demokracie postupně vyvíjela a v různých obdobích byl její vyklad jiný. Dnešní demokracie se velmi odlišuje od té, kterou máme spojenou s „původní“ řeckou demokracií. Počátkem 20. století neexistovala žádná země, kterou by dnešní svět považoval za demokracii. Dnes se však velká část států za demokratické považuje. To, co začalo jako několik demokratických států formujících se kolem severního atlantického oceánu, se proměnilo v celosvětový fenomén a standard pro tvorbu politické reprezentace po celém světě. (Zakaria, 2007)

Jeden z hlavních definičních znaků demokracie představují volby. Ty se tak staly hlavním předmětem mnoha definic. Mezi první autory, kteří se snažili využít minimální definici patří Schumpeter. Jeho definice demokracie je založena na výběru vládců skrze konkurenční volby. Nikterak pak jeho koncept není spojen s vládou lidu či realizací obecného blaha. (Przeworski, 1999) Další pohled na minimální definici, nabízí politolog Przeworski, který chápe demokracii jako „režim, v němž jsou vládní úřady obsazovány v důsledku soutěživých voleb“. (Diamond, str 4, 1997) Minimální definice jsou velmi často nedostačující, jelikož

by do kategorie demokracií spadaly i takové státy, které v současné době za demokratické považovány nejsou.

S dalším náhledem na demokracii přichází politolog Robert Dahl. Podle něho má demokracie dvě podoby, a to ideál a praxi. Ideálu demokracie se podle něho zatím nikomu nepovedlo dosáhnout. V praxi demokracii nazývá polyarchií. (Dahl, 1971) Polyarchie neboli liberální demokracie se pak vyznačuje svobodnými a spravedlivými volbami. Polyarchie také disponuje všeobecným volebním právem, svobodou projevu a shromažďování. (Dahl, 1995) Politolog Larry Diamond pak doplnil Dahlovu definici představením 10 bodů, podle kterých jde jasně rozeznat liberální demokracii.

- Rozhodování o státě spočívá v rukou volených úředníků.
- Výkonná moc je omezena ústavně i fakticky ostatními vládními institucemi.
- Všechny skupiny mají možnost založit politickou stranu.
- Nedochozí k utlačování etnických, kulturních, náboženských nebo jiných skupin.
- Občané mohou svobodně vyjadřovat své politické názory, vytvářet skupiny a hnutí, ve kterých pak tyto názory mohou svobodně prezentovat a hájit své zájmy.
- Přístup k nezávislým médiím a alternativním zdrojům.
- Občané mohou svobodně vyjadřovat svou víru, názory, publikace a není jim upírána svoboda slova a shromažďování.
- Občané mají rovnost hlasů v politickém procesu.
- Svoboda jednotlivců a skupin je pod ochranou nezávislých a nediskriminujících soudů.
- Zákony chrání jednotlivce před neoprávněným zadržením, exilem, terorem a mučením. (Diamond, 1997 s. 8-9)

Dalším přístup k demokracii nabízí politolog Fareed Zakaria. Zakaria se zaměřuje na konflikt demokracie se svobodami. Současně zastává názor, že demokracie celosvětově zvítězila, přičemž argumentuje s rozvojem střední třídy a technologií. Dále poukazuje na snahu nedemokratických režimů předstírat

demokratické fungování. (Zakaria 2004) Pro Zakariu spravedlivé a soutěživé volby tak zastávají velice důležitou složkou liberální demokracie, ale ne jedinou. Druhou složku představují liberální svobody. Mezi tyto svobody podle jeho názoru patří: svoboda slova, shromažďování, vyznání a vlastnictví. Důležitou složku ale hrají i demokratické instituce (Zakaria, 2007)

2.2. Koncept hybridních režimů

Svět ve své historii zaznamenal tři demokratizační vlny. Poslední, tedy třetí vlna⁴, probíhá od pádu Salazarova režimu v Portugalsku v roce 1974. (Huntington, 2008) S příchodem třetí vlny se však objevují demokracie, které se zásadním způsobem odlišují od demokracií „západního typu“. (Wigell, 2008) Nově vzniklé demokracie často kombinují stranické volby a určitou úroveň autoritářství. Autoritářské tendence se pak projevují hlavně v oblastech volebních manipulací, neférového přístupu k médiím, zneužívání státních prostředků či různého stupně násilí vůči opozici, které v důsledku zajistí výhodu vládnoucí straně. (Levitsky, Way, 2010) Nově vzniklé režimy se tak vyskytují na pomezí demokracií a autoritářských režimů, přičemž nespádají ani do jedné kategorie. Tyto hybridy demokracie a autoritářství se nachází v „šedé zóně“, která je předmětem zkoumání v posledních dvou dekadách. (Bogaards, 2009) Někteří akademici dříve tyto režimy označovali jako nekompletní, nebo tranzitní demokracie.⁵ Častá byla pojmenování jako „rodící se demokracie“ nebo „na cestě k demokratické konsolidaci“. Přestože toto označení navádí k tomu, že se státy budou demokratizovat, nicméně politická praxe ukázala jiné varianty vývoje. (Levitsky, Way, 2010)

Na existenci nově vznikající „šedé zóny“ upozornil poprvé Larry Diamond ve své práci „*Is the Third Wave Democratization Over?*“. Ve svém textu upozorňuje na přibývající množství států, které nelze zařadit mezi demokracie ani mezi autoritářské režimy. (Cabada, Procházka, 2020) V posledních letech se tak objevuje velké množství autorů, kteří se snaží reflektovat problematiku hybridních režimů. Jedním z největších problémů se stala nejasná hranice mezi demokracií

⁴ V posledních letech se mluví o čtvrté vlně demokratizace, která je spojována s oblastí blízkého východu (Olimat, 2008)

⁵ Jako příklad by šlo uvést Rusko v 90 letech, nebo Kambodža, Gruzie a Kazachstán.

a autoritářským režimem. Z teoretického hlediska pak na hybridní režimy lze nahlížet dvěma způsoby. První případ vychází z dichotomického pojetí hybridních režimů. Hybridní režimy jsou tak považovány za případy neúplné demokracie nebo neúplného autoritářství (Merkel 1999, 2004; O'Donnell 1994; Zakaria, 1997). Druhým případem je pak nahlížení na hybridní režimy jako na plnohodnotnou kategorii politických režimů (Levitsky, Way, 2010. Gilbert a Mohseni, 2011). (Bílek, 2015)

Pokud vezmeme hybridní režimy jako samostatnou kategorii, lze nalézt několik společných charakteristik. Celkově rozlišujeme čtyři oblasti, ve kterých lze nalézt určitý stupeň propojení. První oblastí jsou volby. V oblasti voleb si autokrati snaží zajistit převahu pomocí několika nástrojů. Mezi ty nejčastější patří: volební podvody⁶ a volební inženýrství⁷. Druhou oblastí je exekutiva a legislativa. Někteří představitelé hybridních režimů usilují, aby bylo buď exekutivní nebo legislativní těleso či obě tělesa oslabeny. Přesto mohou tato tělesa poskytovat platformu pro opoziční strany. Třetí oblastí je soudnictví, ve kterém dochází k podřízení soudů vládnoucí straně pomocí vydírání a podplácení soudců. Pokud má strana dostatek prostředků ke jmenování soudců, může jmenovat soudce, kteří jsou náklonní straně, a naopak odvolávat osoby, které nejsou. Poslední oblastí je veřejnost a její spokojenost, která hraje zásadní roli pro udržení strany v čele státu. (Ekman, 2009)

2.3. Koncept hybridních režimů podle M. Wigella (2008)

Koncept, který ve své práci představuje M. Wigell (2008), patří mezi koncepty dvourozměrné. M. Wigell chápe liberální demokracii jako spojení mezi odevzdáním lidové moci státu prostřednictvím voleb (volební kritérium) na straně jedné a omezením této moci skrze ústavu a právní řád na straně druhé (konstitucionální kritérium). Právě tato dvě kritéria jsou základem pro hodnocení států a díky dvourozměrnému pojetí konceptu, se nabízí možnost sledovat změny ve dvourozměrném prostoru a lépe tak oddělovat jednotlivé kategorie politických režimů. (Wiggle, 2008)

⁶ Jako je podplácení nebo zastrásování voličů. (Cheeseman, Klaas, 2018)

⁷ Často se jedná o úpravu velikosti volebních okrsků či změně legislativy. (Cheeseman, Klaas, 2018)

Autor tak nastavuje kritéria pro oddělení demokratického režimu od nedemokratického. Jde o takzvaná kritéria minimální demokracie stanovující podmínky, které by měl splňovat každý demokratický stát. První čtyři parametry se týkají volebního kritéria, jsou to – svobodné, spravedlivé, konkurenční a inkluzivní volby. Páté až osmé kritérium se věnuje konstitucionálním kritériím, jsou to – svoboda organizace, projevu, právo na alternativní informace a absence diskriminace. (Wiggle, 2008)

Minimální volební kritéria

1. Svobodné volby – Voliči mohou provádět tajné hlasování bez vnějších zásahů nebo zastrašování a neexistuje důkaz, že by docházelo k zastrašování ovlivňování nebo násilí, které by mohlo ovlivnit výsledek voleb.
2. Spravedlivé volby – Nedochází ke zneužívání volebních práv a volební právo je pro všechny subjekty účastníci se voleb stejné. Nedochází k upírání financí, přístupu k médií či jiným zásahům, které by nějakým způsobem ovlivnili výsledky voleb.
3. Konkurenční volby – Všichni občané, kteří splňují podmínky dané ústavou, mají právo být zvoleni do úřadu a opoziční kandidáti nejsou znevýhodňováni nebo vyloučeni z možnosti ucházet se o úřad.
4. Všeobecné volby – Všichni občané splňující podmínky dané ústavou a mají právo stát se voličem. Nejsou zde důkazy o volební diskriminaci třídních, genderových, etnických, vzdělanostních, nebo jiných důvodů, které by zapříčinily rozdílné výsledky voleb.

Minimální konstitucionální kritéria

5. Svoboda shromažďování – Občané mohou svobodně zakládat a vstupovat do politických stran, odborů a zájmových skupin. Nejsou důkazy o tom, že státní subjekty mají snahu tyto organizace zakazovat nebo že by mohly existovat pouze pod silnou vládní kontrolou.
6. Svoboda projevu – občané mohou svobodně projevovat svůj souhlas a nesouhlas v diskusích, projevech, publikacích, na demonstracích a v peticích.

A nejsou zde žádné důkazy o tom, že by státní orgány systematicky trestaly disidenty nebo docházelo k cenzuře.

7. Právo na alternativní informace – Občané mají přístup k alternativním zdrojům a informacím. Pokud stát má ve vlastnictví nějaká média, pak tato média musí být kontrolována nezávislým, či vícestranným orgánem. Alternativní zdroje jsou pak mimo kontrolu vlády nebo vládnoucí strany a nedochází k cenzurování nesouhlasných nebo odlišných názorů.
8. Absence diskriminace – Kulturním, etnickým, náboženským a jiným menšinovým skupinám není zakázáno vyjadřovat své názory v politickém procesu a neexistují zprávy o tom, že by některé sociální skupině bylo právně nebo prakticky zakázáno vyjadřovat své zájmy v politickém procesu z genderových, kulturních, etnických nebo náboženských důvodů, které by byly pro dané historické období diskriminační. (Wiggle, 2008)

Tato kritéria jsou nezbytná pro politickou demokracii (tzv. minimální demokracie), avšak nejsou dostatečnými podmínkami k dosažení liberální demokracie. Je proto velice důležité definovat i další kritéria maximální demokracie, která budou indikovat rozvinutost demokracie a pomocí nichž se určí, zda stát spadá do liberální demokracie či do jiné kategorie demokratického uspořádání. Mezi maximální volební kritéria patří body 9-12 jsou to – posílení volebních pravomocí, volební integrita, volební suverenita, volební nezvratnost. Mezi maximální konstitucionální kritéria patří body 13-16, jsou to – výkonná odpovědnost, právní odpovědnost, byrokratická integrita a odpovědnost místní samosprávy. (Wiggle, 2008)

Maximální volební kritéria

9. Volební zplnomocnění – Nejdůležitějším aspektem demokracie je, že občané skrze volby zmocní představitele k tomu, aby za ně rozhodovali. Zde je důležité ověřit účinnou rozhodovací pravomoc zvolených zástupců ve „vyhrazených oblastech“, které autor specifikuje jako oblasti, ve kterých mají organizace, jako jsou armáda, náboženské autority, byrokratické enklávy a zpravodajské orgány, ústavně definovanou rozhodovací pravomocí, které by nějakým způsobem konkurovaly nebo mohly vetovat rozhodování volených

zástupců. Pro tuto kategorie tak bude důležité ověřit, že ve státě nejsou důkazy o „vyhrazených oblastech“.

10. Volební integrita – Pro demokratickou volbu je velice důležité, aby platila zásada „jedna osoba, jeden hlas“, představující důležité kritérium pro určení institucionální nepodjatosti. Hlasy jedněch občanů by neměly mít větší váhu než hlasy druhých, což může nastat v momentě přítomnosti zákonů ovlivňujících výsledky voleb.
11. Volební suverenita – Velice podobně jako u volebních pravomocích, i zde bude nahlíženo na to, zda volení představitelé disponují rozhodovacími pravomocemi. Zatímco u volebních pravomocích se nahlíželo na vnitřní aktéry, volební suverenita bude sledovat ty vnější. Toto kritérium se zaměřuje na to, zda nedochází k vměšování do rozhodovacího procesu ze strany cizích států, mezinárodních organizací, náboženských autorit anebo hospodářských konglomerátů. Tyto organizace vytváří neformální komunikační kanály, skrze které se snaží ovlivňovat rozhodovací proces v zemi.
12. Volební nezvratnost – Vláda se vytváří skrze volby, to znamená, že vítězové voleb mají legitimní právo vykonávat moc. Vítěz voleb musí mít možnost, v souladu s ústavním ustanovením, ujmout se úřadu a vykonávat moc až do momentu ukončení volebního období. Poražení pak toto musí akceptovat. Pokud se ve volebním procesu angažují zpravodajské, vojenské či polovojenské organizace, nastává situace, kdy volby nejsou považovány za jediný prostředek změny moci, což je pro toto kritérium zásadní.

Maximální konstitucionální kritéria

13. Odpovědnost moci výkonné – Moc výkonná je omezena ústavou. Její jednání je tak omezeno ústavním rámcem, který vymezuje rozdělení pravomocí mezi jednotlivé složky moci. Moc výkonná tak nemůže zasahovat do pravomocí a jurisdikce ostatních složek moci. Pokud by se tak stalo, byla by moc výkonná hnána k odpovědnosti za neústavní jednání. Moc výkonná musí být kontrolována ze strany moci zákonodárné a soudní. Pokud výkonná moc jakýmkoli způsobem porušuje ústavu, je hnána k odpovědnosti.

14. Právní odpovědnost – Pro demokracii je důležitý právní stát, kdy všichni veřejní činitelé podléhají právní kontrole svého jednání. Aby byla právní odpovědnost účinná, musí být kontrolována ze strany nezávislých soudů. Nestrannost soudů musí být respektována a soudní rozhodnutí musí být vymahatelná. Kritérium bude sledovat, zda není vytvářen nepřiměřený tlak na soudní orgány, a zda je soudní moc nestranná a transparentní.
15. Byrokratická odpovědnost – Liberální demokracie vyžaduje občanskou byrokracii, která je relativně nezávislá na stranické příslušnosti a partikulárních zájmech. Pro dobré fungování liberální demokracie je důležité, aby se její byrokracie nestala obětí partikulárních zájmu a nezačala prosazovat a zavádět diskriminační politiky a praktiky, vytvářet klientelistické sítě a korupci. Je tak velice důležité, aby se v byrokracii nevyskytovala systematická korupce, klientelismus nebo patrimonialismus.
16. Odpovědnost místní samosprávy – Liberální demokracie vyžaduje universalismus svých ústavních zákonů. Je tak důležité, aby byla prosazována jednotná pravidla, jimiž se místní správy budou zodpovídat. Ve státě existují regiony, které nejsou pod přímou kontrolou státu, ale toto území ovládají guerillové skupiny nebo jiní ozbrojenci, kteří neuznávají státní zřízení. Stát tak v těchto oblastech nemá „monopol na násilí“ a to zpochybňuje legalitu ústavního rámce v zemi. Je důležité zaměřit se také na subnárodní regiony a jejich postavení ve státě, které může mít specifický charakter. Obecně však platí, že stát by měl být schopen vymáhat ústavní zákonost na celém svém území. Pokud však existují oblasti, ve kterých toho stát není schopen, je to důkazem špatného fungování státu.

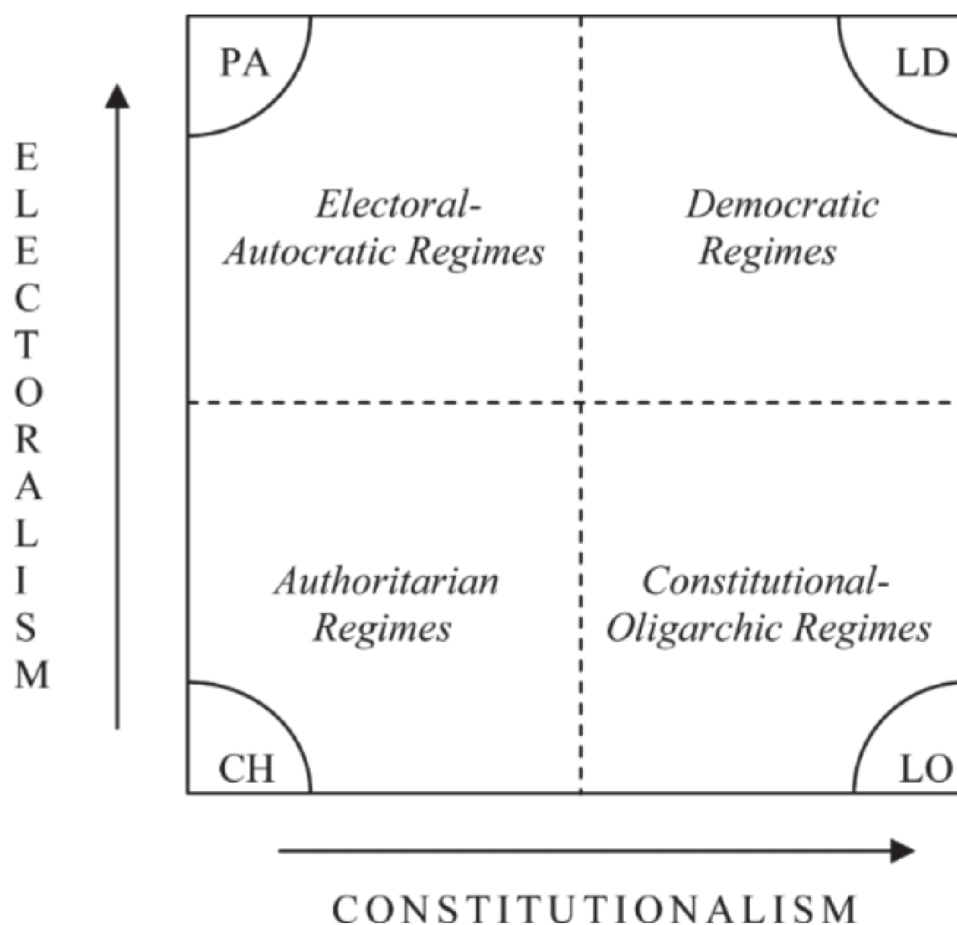
Ukazatelem režimu ve státě je souhrn jednotlivých kritérií. M. Wigell charakterizuje čtyři typy režimů, které mohou ve státě nastat, jsou to: autoritářský, volebně-autokratický, ústavně-oligarchický a demokratický režim. Jednotlivé typy režimů se od sebe liší podle splnění či nesplnění jednotlivých kritérií minimální demokracie.

Typy režimů	Mini mální volební	Minimální konstituční	Maxi mální volební	Minimální konstituční
autoritářský	-	-	-	-
volebně -autokratický	+	-	-/+	-
ústavně -oligarchický	-	+	-	-/+
demokratický	+	+	-/+	-/+

Zdroj: Wigell (2008, str. 243)

Znaménko plus/mínus označuje přítomnost/nepřítomnost souboru kritérií v příslušném sloupci.

Následuje schéma dvoudimenzionálního modelu pro stanovení typu režimu, které by v jednodimenzionálním pojetí nebylo možné. Volební a konstituční kritéria poskytují jasná vymezení pro určení kategorie a podkategorie režimu. Přerušované čáry na obrázku znázorňují hranice stanovující minimální kritéria. Svislá osa znázorňuje volební kritéria a vodorovná konstituční.

Zdroj: Wigell (2008, str. 243)

V levém dolním rohu tabulky se tak nachází „čistý“ typ autoritářského režimu, který lze nazvat „uzavřenou hegemonií“ (CH). V tomto typu režimu pak nenalezneme žádné definiční znaky minimální demokracie. Autoritářské režimy mohou splňovat některé atributy minimální demokracie, ne však všechny. V takovém případě se bude omezovat na některou formu autoritářství. Kategorie volebně-autokratických režimů zahrnuje případy, které splňují minimální volební podmínky, avšak minimální ústavní podmínky nikoliv. „Čistý“ typ volebně-autokratického režimu představuje režim populisticky autokratický (PA), sice splňuje všechna volební kritéria, ale žádná konstitucionální. Do této kategorie spadají režimy, které budou splňovat všechna minimální volební kritéria, některá maximální volební kritéria a některá minimální konstitucionální kritéria. Opakem těchto režimů jsou režimy konstitučně-oligarchické.

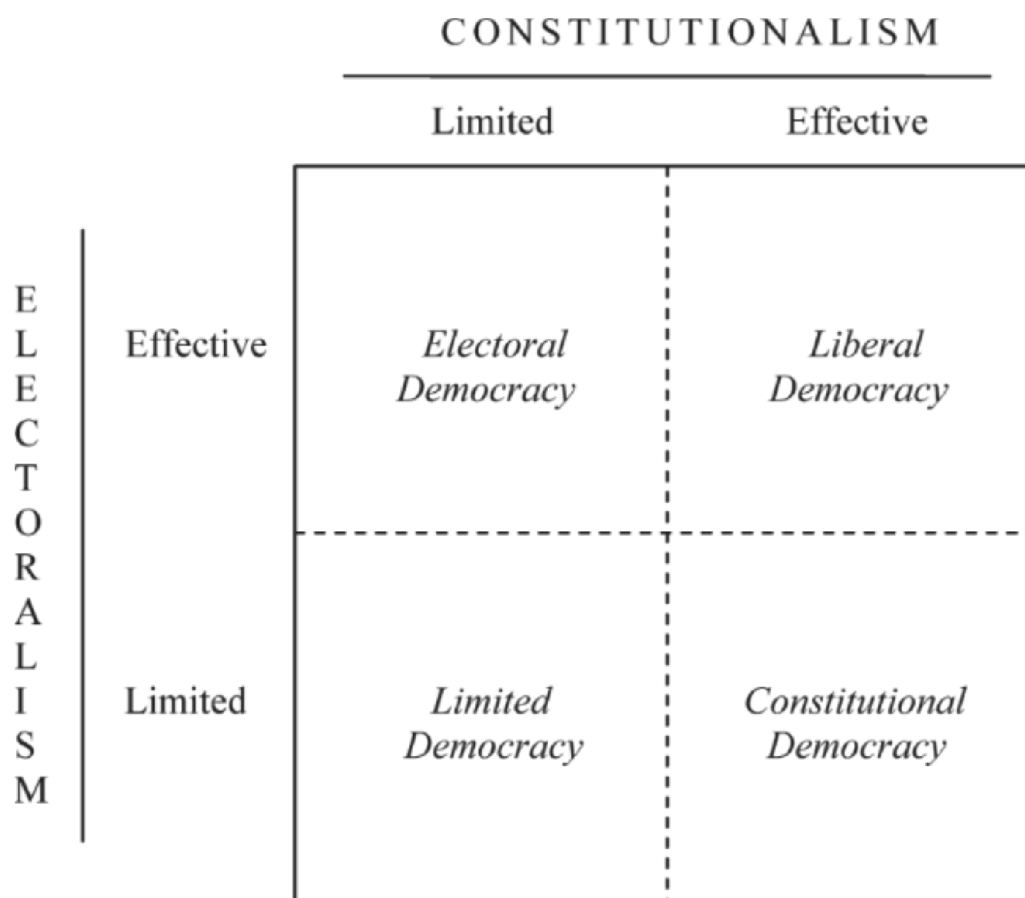
Tyto režimy splňují minimální a některá maximální konstituční kritéria a některá volební kritéria. Čistým typem těchto režimů je liberální oligarchie (LO), která splňuje všechna konstituční kritéria a žádná volební. Posledním typem režimu je demokracie. Tento typ splňuje minimální konstituční kritéria a čistým typem tohoto režimu je liberální demokracie (LD), bude splňovat všech 16 kritérií.

V případě, že se jedná o demokratický režim, autor charakterizuje čtyři typy demokracie, jsou to: omezený, volební, ústavní a liberální typ. Vše je rozvedeno níže v tabulce. (Wigell, 2008)

Typy demokracie	Mini mální volební	Minimál ní konstitu cionální	Maxi mální volební	Maximá lní konstitu cionální
Limitova ná	+	+	-	-
Konstitu cionální	+	+	-	+
Volební	+	+	+	-
Liberální	+	+	+	+

Wigell (2008, str. 245)

Všechny výše zmíněné typy patří mezi demokracie. Pouze kategorie liberální demokracie však splňuje všechna kritéria. Ostatní typy demokracií trpí určitými nedostatky v některých maximálních kritériích. V případě že jsou omezena volební kritéria, jedná se o konstituční demokracii. Je-li situace opačná a ve státě jsou omezena konstituční kritéria, jedná se o volební demokracii. Pokud jsou ve státě omezena jak volební, tak konstituční kritéria, jedná se o limitovanou demokracii. Tyto podkategorie pak umožňují lépe zachytit různé typy demokracií a odlišit je od liberální demokracie. Vše je znázorněno níže schématem.

Zdroj: Wigell (2008, str. 246)

Výše popsaný teoretický koncept M. Wigella, tvoří teoretický základ této práce. V analytické části bude popsáno 16 kategorií, které ve své práci M. Wigell stanovuje a následně bude namibijský režim zařazen do jedné z kategorií režimů, popřípadě pak typů demokracie.

2.4. Demokracie v Africe

Demokracie v Africe neměla ideální podmínky pro vznik. Pro většinu afrických států bylo typické převážně chudé a rurální obyvatelstvo, chybějící či minimální přítomnost střední třídy a slabá občanská společnost. K těmto vnitřním faktorům se přidávaly faktory vnější jako nízká provázanost okolních afrických států a vysoká závislost na vnějších finančních prostředcích. Zatímco před rokem 1990 byla finanční pomoc podmíněna spoluprací s východním nebo západním blokem,

po rozpadu východního bloku přestaly západní země poskytovat finanční pomoc tohoto typu. Místo toho země jako Spojené státy, Francie a Spojené Království vázaly finanční pomoc na demokratizaci a lepší dodržování lidských práv. Takto motivovaná finanční pomoc vedla ke zlepšení situace⁸, přesto si mnoho stran či prezidentů vytvořilo nástroje, pomocí kterých se chtěli udržet u moci. (Levitsky, Way, 2010)

Přestože demokracie je neustále napadána ze strany autokratických vládců, lze si povšimnout toho, že si demokracie začíná udržovat své postavení na kontinentě. Důkazem toho by mohlo být Pobřeží Slonoviny, které po občanské válce a krizi spojené s prezidentskými volbami v roce 2010-11, dostalo ze statusu „nesvobodné země“ do „částečně svobodné“, podle Freedom House. Další zemí by mohla být Keňa a její změny ústavy po volebních podvodech v roce 2007-08.⁹ Tyto změny pak musí být provedeny postupně a za podpory zahraničních aktérů, kteří mohou tlačit na změnu režimu. Africké státy tak mají možnost se demokratizovat. (Joseph, 2014) Demokratizace Afriky tak postupně pokračuje a každým rokem se situace na kontinentě zlepšuje. To dokládají i data z Freedom House, která ukazují, že zatímco v roce 1989 bylo pouze 17 zemí „svobodných“ nebo „částečně svobodných“ z 50, v roce 2015 těchto zemí bylo už 31 z 54. (Cilliers, 2016) V posledních letech však došlo k menšímu poklesu počtu těchto zemí a to na 29 z 54. (Freedom House, 2022) Instituce sledující demokracie každým rokem hodnotí africké státy lépe. (Cilliers, 2016)

⁸ Zlepšení jde pozorovat na změně počtu politických systémů s jednou stranou. Zatímco před rokem 1989 jich v Africe lze zaznamenat 29 v roce 1994 už není žádný. (Levitsky, Way, 2010)

⁹ Takových to příkladů by bylo více. Mezi další země patří Sierra Leone, Madagaskar, Senegal atd. (Joseph, 2014)

3. Empiricko-analytická část

Následující části se věnuje stručné historii Namibie a strany SWAPO, na kterou naváže analýza namibijského režimu podle 16 kritérií stanovených v teoretické části. Jednotlivá kritéria budou východiskem pro určení charakteru namibijského režimu v období let 2019 až 2023. Práce se také zaměří na analýzu změn nebo úprav zákonů, které by mohly posílit stranu SWAPO, aby si udržela moc v následujícím volebním období.

3.1. Vznik Namibie a boj o nezávislost

Území současné Namibie bylo kolonizováno Německem, kdy v roce 1884 vzniká německá Jihozápadní Afrika, která zůstává pod správou Německa až do roku 1915. Po 1. světové válce převzala správu nad územím Namibie Jihoafrická republika. Němečtí kolonizátoři podobně jako ostatní koloniální velmoci prosazovali na ovládaném území velmi brutální kolonizační politiku. V některých případech je však nutné připomenout, že německá koloniální správa v Namibii neváhala potlačit nečetné pokusy o povstání domorodého obyvatelstva krvavými masakry původního obyvatelstva, které postihly převážně etnika Hérerů a Námů. (Klíma, 2015) Během první světové války byla německá Jihozápadní Afrika obsazena spojeneckými vojsky. Po jejím ukončení rozhodli vedoucí představitelé nově založené Společnosti národů o svěření namibijského území pod správu Jihoafrické republiky jako mandátní území – C¹⁰, (Klíma, 2015)

Od roku 1925 začala jihoafrická správa zavádět apartheidní zákony, jejichž součástí bylo násilné vyvlastňování půdy a přesídlování černošského obyvatelstva. Veškeré protesty proti těmto praktikám v meziválečném období byly násilně potlačeny jihoafrickou vládou. Vlna odporu s dosavadní politikou jihoafrického režimu se vzedmula i až po konci druhé světové války (1946), která se promítla do řady stížností zasílaných do OSN popisující těžké životní podmínky nastolené Jihoafrickou republikou (Fiala, 2013). Po roce 1948 Jihoafrická vláda oficiálně přistoupila

¹⁰Území, které bylo takto označeno, bylo považováno za území, jehož obyvatelé nejsou připraveni si samy vládnout a z toho důvodu potřebují dohled. Tento statut získala většina bývalých německých kolonií včetně Nové Guiney, Namibie (Jihozápadní Afrika) a Samoa (Západní Samoa) (Britannica, 2024)

ke státní apartheidní politice, kterou začala aplikovat nejen na svém území, ale i na svěřeneckém území současné Namibie.

Po vyhlášení nezávislosti Ghany v roce 1957 zakládají obyvatelé jihozápadní Afriky jednu z prvních národněosvobozeneckých organizací Národní unii Jihozápadní Afriky (SWANU – South West Africa National Union). V roce 1959 vyvrcholila politická krize, když se jihoafrická správa země pokusila přesunout barevné obyvatelé z centra Windhoeku. Následný protest proti přesídlení, kterého se zúčastnilo několik stovek obyvatel Windhoeku, vyústil v sérii dalších protestů a bojkotů podniků s oddělenými prostory pro „barevné a bílé“. Kvůli vyhrocené situaci byla proti protestům nasazena policie, která je tvrdě potlačila¹¹. Sam Nujoma¹², jakožto organizátor protestů, byl obviněn a odsouzen k dlouholetému pobytu ve vězení. Zástupci SWAPO (kde se najednou vzalo SWAPO???, to je nutné osvětlit) pak v roce 1960 podali petici u podvýboru valného shromáždění OSN, která žádala o řešení státoprávní otázky. OSN reagovala rezolucí odsuzující zásah policie proti protestům. (Klíma, 2015)

V roce 1960 pak byla ze strany Libérie a Etiopie podána žaloba u mezinárodního trestního soudu v Haagu na podmínky panující na svěřeneckém území OSN v jihozápadní Africe pod kontrolou Jihoafrické republiky. V roce 1962 byla vyslána na svěřenecké území komise OSN, aby prošetřila situaci na místě a došla k závěru, že Jihoafrická republika porušují pravidla správy svěřeneckého území. (Sahistory, 2023) V roce 1966 byl zrušen mandát Jihoafrické republiky nad územím Jihozápadní Afriky a byla ustanovena komise, která měla připravit zemi k nezávislosti¹³. Komise měla za úkol spravovat namibijské území a připravit zemi na demokratické volby, nicméně nebyla vpuštěna do země a Jihoafrická republika se rozhodla ignorovat rezoluci OSN a území nadále spravovat. (Miškařík, 2019)

¹¹ Policejní zásah si vyžádal 11 mrtvých a několik desítek zraněných. (Klíma, 2015)

¹² Pozdější předseda strany SWAPO a první prezident Namibie. (Klíma, 2015)

¹³ Namibie měla být rozdělena do 12 regionů. Tyto regiony měly být rozděleny na základě etnické příslušnosti a měly představovat tzv „domoviny“. Zbytek území měl být přičleněn k Jihoafrické republice (Miškařík, 2019) strana???

Politická reprezentace Jihozápadní afriky byla rozdělena v otázce ne/násilného získání politické nezávislosti. Část politické reprezentace země usilovala o osamostatnění mírovou cestou, avšak druhá část nevěřila v ochotu jihoafrického rasistického režimu udělit kolonii nezávislost a prosazovala ozbrojený národněosvobozenecký boj, do jehož čela se postavil organizace SWAPO.. Vojenská část SWAPO začala vystupovat pod názvem Lidově osvobozenecká armáda Namibie (The People's Liberation Army of Namibia – PLAN). (Miškařík, 2019) První vojenský tábor SWAPO byl založen v roce 1964, ale PLAN zahájilo národněosvobozenecký boj až v roce 1966. Následovalo mnoho ozbrojených střetů mezi jednotkami PLAN a Jihoafrické republiky. Důležitými spojenci v bojích o nezávislost Jihozápadní Afriky se staly sousední země jako byla Angola (MPLA a UNITA¹⁴) a Zambie (UNIP), které byly schopné poskytnout materiální a strategickou podporu. Pomoci osvobozeneckému hnutí se dostávalo i ze zahraničí od socialistických zemí, když mezi hlavní spojence patřil Sovětský svaz a komunistická Čína. (Dobell, 2000)

V roce 1978 byla přijata bezpečnostní radou OSN další rezoluce, která požadovala uspořádání demokratických voleb na území Jihozápadní Afriky pod dohledem OSN do pěti měsíců (mise UNTAG), které měly vést v následné vyhlášení politické nezávislosti. Jihoafrická republika však i tuto rezoluci odmítla a nadále pokračovala ve spravování jihozápadní Afriky. (Fiala. 2013)

Boje mezi SWAPO, jejími spojenci a Jihoafrickou republikou pokračovaly až do konce 80. let 20. století. Jednou z nejvýznamnějších bitev pak byla bitva u Cuito Cuanavale (23. března 1988) po které bylo zahájeno tajné jednání mezi vládou Jihoafrické republiky a zástupci SWAPO, USA, Kubou a Angolou. (Miškařík, 2019) Výsledkem jednání se stala dohoda z prosince 1988, která stanovila podmínky vyhlášení nezávislosti a přípravy prvních voleb na území svěřeneckého území Jihozápadní Afriky pod dohledem OSN. K naplnění této dohody OSN vyslala do Jihozápadní Afriky mírové jednotky, které měly dohlížet na volební kampaň a realizaci parlamentních voleb. (Freeman, 1992)

¹⁴ UNITA byla blízkým spojencem SWAPO do doby, než začala občanská válka v Angole. Jelikož Unita byla v horší pozici než MPLA, rozhodla se spojit s Jihoafrickou republikou, a to znamenalo konec vztahů mezi SWAPO a UNITA. (Shigwedha. 2014) strana???

Rok 1989 můžeme označit jako počátek přechodu země k politické nezávislosti, přestože se Jihoafrická republika snažila ovlivnit výsledky voleb a omezit počet křesel, které by mohla strana SWAPO získat v připravovaných demokratických volbách. Navzdory tomuto úsilí SWAPO vyhrála volby s 57 % a velice rychle s ostatními stranami připravila ústavu. (Freeman, 1992) Namibie pak vyhlásila politickou nezávislost 21. března 1990. (Miškařík, 2019)

3.2. Vznik SWAPO a její zastoupení v zemi

Kořeny strany SWAPO jsou spojeny s Ovambskou lidovou organizací (The Ovamboland People's Organization – OPO), ze které se v roce 1960 transformovala SWAPO jako národně osvobozené hnutí. V jejím čele stáli Toivo ya Toivo a Sam Nujoma, kteří začínají organizovat guerillovou armádu. SWAPO se postupně přeměnilo v národně osvobozenou frontu, ke které se připojují i další politické subjekty jako Národní svaz Caprivi (Caprivi National Union – CNU) (1964) (Fiala, 2013) V roce 1966 pak Organizace africké jednoty uznalo eznává SWAPO jako jediného oficiálního reprezentanta země. (Klíma, 2015)

SWAPO se aktivně účastní vojenských operací ve snaze dosáhnout nezávislosti Namibie. Tím získává podporu okolních států a OSN. (Sahistory, 2023) V roce 1978 OSN uznala organizaci SWAPO jako jediného reprezentanta země. (Britanica, 2024) Po získání politické nezávislosti se SWAPO transformuje v sociálnědemokratickou stranu a kandiduje v prvních svobodných volbách, během kterých získává nadpoloviční většinu s 41 poslanci (ze 72). Předseda SWAPO S. Nujoma byl na prvním zasedání nově zvoleného parlamentu na jaře 1990 zvolen prvním namibijským prezidentem. SWAPO si díky svému odkazu osvoboditele země byla schopna udržet majoritní postavení v zemi až do současnosti (Obeid, Mendelsohn, 2022)

Volby do Národního shromáždění v roce 2019 byly však spojeny s velkým poklesem počtu hlasů pro stranu SWAPO. Přestože si strana dokázala udržet majoritní postavení s 65,5 % křesel, ztratila ústavní většinu. (Electoral Commission of Namibia, 2019) Během volby prezidenta pak získal kandidát strany SWAPO H. Geingob pouze 56 % hlasů, což představovalo nejslabší výsledek pro stranu od vzniku Namibie.

Okresní volby a volby do horní komory v roce 2020 představovaly další zásadní ztrátu pro SWAPO, protože během regionálních voleb se strana propadla z 83 % na 57 % hlasů (28 mandátů) a v okresních volbách byl propad srovnatelný, z 74 % na 40 % hlasů. SWAPO si přesto udrželo majoritní postavení v 10 ze 14 regionů. Strana ztrácela hlasy hlavně v městských oblastech centrální a jižní části země. Důvodů tohoto propadu je několik. Mezi hlavní patří korupční kauzy, se kterými je strana spojená. Mezi další důvody patří dlouhodobá absence řešení socioekonomických problémů, vnitrostranické spory a frakční konflikty uvnitř strany. Straně se také příliš nedaří oslovovat mladé voliče. (Obeid, Mendelsohn, 2022)

V dolní komoře SWAPO své postavení ztratila převážně ve prospěch strany Lidově demokratické hnutí (Popular Democratic Movement-PDM), které se stalo nejsilnější opoziční stranou v zemi. V současné době strana PDM kontroluje 17 % křesel v dolní komoře (16 poslaneckých mandátů). V případě lokálních voleb SWAPO ztratilo svou pozici ve prospěch Hnutí lidí bez půdy (Landless People's Movement – LPM), které politicky ovládlo 10 regionů. Mezi další strany, které měly významnější zisk regionů patří Sjednocená demokratická fronta (United Democratic Front – UDF) a Demokratická organizace národního sjednocení (National Unity Democratic Organisation – NUDO) se čtyřmi získanými regiony. V případě voleb do horní komory je nejvýznamnější opoziční stranou s šesti (číslice do devíti se obvykle vypisují slovně, kde to má logiku) mandáty LPM následuje PDM, strana Nezávislí patrioti za změnu (Independent Patriots for Change – IPC), UDF se dvěma poslanci a NUDO s jedním poslancem.

3.3.Charakteristika namibijského politického systému

Namibie je charakterizována jako prezidentská republika. V jejím čele stojí prezident, který představuje nejvyšší složku moci exekutivní. Prezidentovo postavení je velice silné. Prezident sestavuje svůj kabinet a také jmenuje premiéra. Exekutiva je dále představována kabinetem, který se skládá z premiéra a ministrů. Premiéra i ministry vybírá prezident z řad poslanců. Prezident pak v systému představuje nejsilnější exekutivní složkou a řídí kabinet, který na základě prezidentových pokynů připravuje návrh zákonů pro parlament. Prezident taktéž zastává funkci vrchního velitele ozbrojených sil a má pravomoci k vysílání namibijských defenzivních

sil¹⁵. Premiér je druhou nejsilnější exekutivní složkou. Jeho povinnostmi jsou koordinovat, kontrolovat a pomáhat kabinetu při vytváření zákonů a spravování ministerstev. Premiér taktéž slouží jako rádce prezidenta, dále také předsedá kabinetu při zasedání namibijského parlamentu. Kabinet pak představuje třetí složku exekutivní moci. Mezi jeho povinnosti patří sestavování rozpočtu, příprava zákonů, dohled nad zahraničním obchodem a zahraniční politikou. Jednotliví ministři pak spravují jim přidělená ministerstva. (Electoral Act 5. 2014, Namibian Constitution, 2014)

Parlament představuje legislativní složku moci a je složen ze dvou komor, které jsou si rovny. Dolní komorou je Národní shromáždění (National Assembly), do které jsou členové voleni v přímých poměrných volbách (96 členů) a osm je do funkce jmenováno prezidentem. Z dolní komory jsou vybíráni ministři a premiér. Druhou komorou je Národní rada (National Council) jehož členové jsou voleni systémem prvního v cíli regionálními parlamenty (Nerozumím, jsou voleni členy regionálními parlamenty nebo v řádných volbách podle FPTP?). Každý ze 14 regionů si volí tři zástupce, kteří mají reprezentovat potřeby jednotlivých regionů. Celkový počet členů horní komory je 42. (Electoral Act 5. 2014, Namibian Constitution, 2014)

Namibijské soudnictví je složeno ze tří úrovní. Nejvyšší úroveň představuje namibijský nejvyšší soud (Supreme court), který dohlíží na moc výkonnou a ústavnost zákonů. Současně tato nejvyšší soudní instituce představuje poslední instanci odvolání se proti soudnímu rozhodnutí. Namibijský nejvyšší soud se skládá ze šesti členů a předsedy. Jednotliví členové nejvyššího soudu jsou jmenováni prezidentem na návrh namibijské soudcovské rady. Soudcovská rada pak vybírá soudce do soudů všech úrovní. Prezident taktéž jmenuje soudce vysokého soudu (High court) na návrh soudcovské rady. Poslední stupeň představují nízké soudy (Low court) jejichž členové jsou taktéž vybíráni soudcovskou radou, ale jejich jmenování má na starost ministr spravedlnosti. Soudcovská rada je tvořena dvanácti členy např.: ministrem spravedlnosti, náměstkem ministerstva spravedlnosti, generálním prokurátorem

¹⁵ Prezident může jednotky vyslat, po namibijském území v případě nouze, ale k zahraničním misím potřebuje souhlas parlamentu. Současně prezident musí v případě vyslání jednotek žádat parlament o přidělení financí.

a dvěma právníky, kteří jsou vybíráni na základě doporučení právnické komory. (Namibian Constitution, 2014, Judicial Service Commission Act. 1995)

3.4. Kritéria minimální demokracie

Následující část analyzuje volební a konstitucionální rysy namibijského politického režimu, které budou klíčové pro určení skutečného charakteru namibijského režimu. V oblasti voleb je klíčové vyhodnocení podmínek pro zvolení poslanců a dodržení ústavou stanovených principů demokratických a svobodných voleb. Důležitou součástí budou také hodnocení samotných volby, které se odehrály v zemi během sledovaného období. V oblasti konstitucionální bude práce sledovat základní liberální svobody, jako je svoboda slova a shromažďování.

3.4.1. Volební kritéria

Práce bude zkoumat volby, které se v zemi udály mezi rokem 2019 až 2023. První volby byly do dolní komory parlamentu National Assembly a druhé volby na post prezidenta. Oboje tyto volby se odehrály v roce 2019. Třetí volby byly do horní komory parlamentu National Council a čtvrté volby byly do městských zastupitelstev. Oboje tyto volby se konaly v průběhu roku 2020. Práce se také zaměří na namibijskou ústavu a zákony týkající se voleb, které byly platné pro výše zmíněné volby. Po zhodnocení volební situace v roce 2019 a 2020 budou popsány případné volební úpravy, které by mohly ovlivnit prezidentské volby a volby do National Assembly v roce 2024.

3.4.1.1. Charakter svobodných voleb

Nejdříve je důležité specifikovat, jaký právní rámec nastavuje namibijská ústava a volební zákon č. 5, týkající se průběhu voleb. V Namibii proběhly čtyři různé typy voleb a to prezidentské, do horní a dolní komory a lokální. Jelikož je prezident volen na stejně dlouhé období jako dolní komora parlamentu, je zvykem, že tyto volby probíhají souběžně. Lokální volby a volby do horní komory taktéž probíhají ve stejném dni, jelikož i zde je stejná délka volebního období.¹⁶

¹⁶ Volební období pro prezidenta a dolní komoru je 5 let. Lokální zastupitelstva a horní komora má taktéž pětileté volební období. (Namibian Constitution, 2014)

Pokud se chce namibijský občan účastnit voleb a také referendum, je povinen se k nim registrovat. Registrace probíhají několik měsíců před volbami¹⁷. Registrovat se má právo každý občan, který dosáhl plnoletosti (18 let) a není zbaven svéprávnosti. Po registraci k volbám každý občan obdrží svůj volební průkaz, kterým se prokáže u volební komise, kde se průkaz naskenuje a pokud je vše v pořádku, volič je oprávněn volit. V případě, že průkaz není v pořádku, je nutné údaje zadat ručně členem volební komise a vyplnit příslušný dokument. Namibie od roku 2014 využívá elektronické volební přístroje. Na celý proces volebního dne dohlíží volební komise a dva policisté, kteří jako první voliči ověří funkčnost přístrojů. Samotné volby pak probíhají jeden den, od sedmé hodiny ranní do deváté hodiny večerní. Pokud nestihli všichni voliči odvolit v daném časovém rozmezí, je stanovena poslední osoba ve frontě, která má právo odvolit i po deváté hodině. Namibijský volební zákon pak rozeznává speciální subjekty účastníci se voleb. Těmito subjekty jsou členové armády, policie a zpravodajské služby. Volební hlasování členů těchto složek probíhá vždy odděleně od ostatních občanů a pořádá se několik týdnů před samotným volebním dnem.¹⁸ (Electoral Act 5. 2014)

Na regulérnost prezidentských voleb a voleb do dolní komory parlamentu v roce 2019 dohlížely monitorovací týmy Africké unie a mise Commonwealth Observer Group. Samotné volby proběhly 27. listopadu.

Commonwealth Observer Group charakterizovala volby jako klidné a bez větších problémů. Nejzávažnějšími problémy, se kterými se jednotlivé volební komise musely potýkat, byly dlouhé fronty způsobené problémy elektronických volebních zařízení. Ty měly problém při skenování s rozpoznáním čárových kódů a za mnoho voličů tak musel údaje zadat ručně člen volební komise. Několika pozorovatelům bylo sděleno, že závadu způsobilo rozmazání čárových kódů na volebních průkazech, nejčastěji nošením volebních průkazů v peněžence nebo

¹⁷ Namibijský volební zákon a Namibijská ústava neudávají přesné podmínky pro to, kdy má být registrace pořádána. (Namibian Constitution, 2014, Namibian Constitution, 2014)

¹⁸ Výjimku pak činí policisté, kteří jsou přiděleni jakožto ochrana volebních stanovišť. (Electoral Act 5, 2014)

v kapse. Fronty se tak tvořily napříč volebními místnostmi. (The Commonwealth. 2019)

Jednotlivé komise se také setkaly s nedostatečným množstvím volebních formulářů¹⁹. Jejichž nedostatek se vyskytoval na většině míst s pozorovateli a v některých případech se proto nepodařilo formulář vyplnit (nechápu logiku věci, *Jelikož*, pak by mělo následovat proto). Nedostatek těchto formulářů tak ještě více zpomalil volební proces. (The Commonwealth. 2019) Přestože se na volebních místech vytvářely několikahodinové fronty, nebyly zaznamenány žádné výtržnosti a voliči se chovali velice organizovaně. Na většině míst také bylo umožněno těhotným ženám, osobám s dětmi, hendikepovaným a starším osobám přednostní hlasování. (Africa Union. 2019)

Pozorovatelé Africké Unie a The Commonwealth se shodli, že přes obtíže elektronických volebních zařízení, které měly podíl na zpomalení volebního procesu, volby proběhly v pořádku a nebyly zde žádné problémy, které by ovlivnily průběh voleb či sčítání hlasů. Jak ve volebních místnostech, tak na sčítání hlasů dohlíželo několik nezávislých mezinárodních pozorovatelů, ale také mnoho zástupců z řad politických stran. (Africa Union. 2019. The Commonwealth, 2019)

Volby v roce 2020 se konaly v průběhu pandemie Covidu-19, což vedlo k omezené přítomnosti mezinárodních pozorovatelů. Z toho důvodu bude pro potřeby této analýzy využita závěrečná zpráva „Hodnocení výkonu a povolební zpráva“ namibijské volební komise, která tuto zprávu vydala v souladu se s článkem 116 volebního zákona č. 5 z roku 2014. Termín konání voleb byl stanoven na 25. listopad.

Zásadním rozdílem oproti volbám v roce 2019 byl zákaz použití elektronických volebních přístrojů z důvodu rozhodnutí nejvyššího soudu, který deklaroval jejich využití bez možnosti papírového ověření hlasování voliče za neústavní. Stále však byly využívány přístroje pro elektronické ověřování volebních průkazů. V některých oblastech (převážně rurálních) měly přístroje obdobné problémy jako ve volbách v roce 2019. Přesto byl samotný průběh voleb poklidný. Přepočítání

¹⁹ Jedná se o formulář E27, jehož vyplnění je požadováno volebním zákonem v případě, že přístroj nerozezná volební průkaz. (The Commonwealth, 2014)

hlasů proběhlo bez problémů pod dohledem pověřených osob a několika nezávislých pozorovatelů. (Performance Assessment, 2020) Účast voličů ve volbách byla vyšší oproti minulým letům. Z velké části je to zásluha opozičních stran, které se snažily mobilizovat voliče proti straně SWAPO. Účast ve volbách v roce 2020 pak dokazuje, že pandemie Covidu-19 a s ní zavedená opatření se nikterak nepodepsala na volební účasti v Namibii. (Bertelsmann Transformation Index – dále BTI, 2022)

Volby v letech 2019 a 2020 proběhly bez větších problémů. Freedom House při hodnocení demokratického a svobodného průběhu obou voleb udělil maximální počet bodů (4). K dobrému hodnocení se přidává i BTI, který je označuje jako svobodné a spravedlivé a uděluje jim 9 z 10 bodů. Jak bylo ukázáno výše, toto hodnocení se shoduje i se závěry jednotlivých pozorovatelských misí. (Freedom House, 2020,2021. BTI, 2020, 2022) Index Ibrahim taktéž Namibii umístil mezi nejlépe hodnocené státy v Africe a řadil Namibii na páté místo s 64 body ze 100. Taktéž vyzdvihl jeho dlouhodobé zlepšování kvality demokratických voleb v posledních letech. (Ibrahim. 2021) Na základě výše uvedené analýzy a hodnocení ze strany Freedom House, BTI a Index Ibrahim lze usoudit, že přes výskyt několika drobných problémů volby v roce 2019 a 2020 namibijské volby v letech 2019 a 2020 splňovaly podmínky svobodných voleb. K tomuto hodnocení se přidává Africká Unie i Commonwealth Observer Group.

3.4.1.2. Spravedlivé volby

Před volbami do dolní komory parlamentu vydala namibijská volební komise prohlášení o striktním dodržování článku 47 odstavce 1 Namibijské ústavy.²⁰ Komise tak chtěla předem varovat před zákazem kumulací funkcí, kdy případný kandidát bude automaticky vyloučen z volebního procesu. Díky tomu začali z volebních kandidátek odstupovat kandidáti, kteří již zastávali nějakou exekutivní či administrativní funkci. Obávali se, že by po zvolení byli automaticky vyřazení. Rozhodnutí volební komise bylo správné a ve shodě s ústavou. (The Commonwealth, 2019)

²⁰ Jednalo se hlavně o část, která zabraňovala kumulaci funkcí. Ústava přímo říká že: „Žádná osoba se nemůže stát členem „National Assembly“ pokud je odměňovaným zaměstnancem veřejné správy anebo pokud je členem „National Council, Regional Councils“ nebo místní samosprávy“ (Namibian Constitution, 2014 str 30-31)

Během voleb mají velmi důležitou úlohu média, která hrají zásadní roli při volební kampani stran. Namibie má širokou škálu novinových, rozhlasových a televizních médií, které ve volební kampani mohou výrazně ovlivnit rozhodování voličů. Samotná média pak jednají v úzkém souladu s ústavním zákonem. Přímou regulaci médií zastřešuje mediální ombudsman. Důležitou roli hraje také Komunikační namibijský regulační úřad, který uděluje licence pro vysílání. (African Union. 2019)

Nejvíce rozšířeným médiem v zemi je „Namibian Broadcasting Cooperation“, který dokáže pokrýt až 78 % území Namibie. Jedná se o státem financované médium, které se ve svém vysílání snaží dát stejný prostor všem kandidátům a stranám. Každá strana má tak nárok na 12 hodin vysílacího času, během kterého můžou propagovat svou stranu. Samozřejmě, pokud by některá strana chtěla více času, může si ho dokoupit. (African Union, 2019) The Commonwealth hodnotí televizní debaty jako vyvážené a profesionálně zorganizované. (The Commonwealth, 2019)

Zásadní problém nastal během prezidentských voleb v roce 2019. Namibie využívá od roku 2014 elektronické volební přístroje od indické společnosti Bharat Electronics, která tyto přístroje dodává i pro Indickou republiku. Indický nejvyšší soud konstatoval už v roce 2013, že využití těchto přístrojů ve volbách bude umožněno pouze za předpokladu, že přístroje budou schopny poskytnout dostatečnou papírovou stopu, a konstatoval, že právě papírová stopa je hlavním ukazatelem, zda volby proběhly svobodně a férově. (Shejavali, 2019)

Otázka, zda je forma elektronických voleb problémová, se objevila už krátce poté, co prezident podepsal v roce 2014 nový volební zákon. Opoziční strany projevíly znepokojení ohledně nedostatečné papírové stopy. Opozice podala žalobu k nejvyššímu soudu a požadovala změnu zákona ještě před lokálními volbami a volbami do horní komory v roce 2015. Žaloba však byla rychle zamítnuta. Situace se opakovala v roce 2019, kdy se opozice znovu snažila zrušit elektronickou volbu. Do tohoto procesu vstupuje Dr. Panduleni Itula²¹, nezávislý kandidát na prezidenta, který požadoval zavedení papírové stopy nebo zrušení elektronické volby. Také

²¹ I přesto že dr. Itula kandidoval jako nezávislý kandidát, je už dlouholetým členem strany SWAPO. Strana se však rozhodla podpořit prezidenta Geingoba, který se ucházel o druhé volební období.

požadoval kontrolu od nezávislé technické společnosti. Volební soud tuto žalobu zamítl z formálních důvodů s odůvodněním, že se nejedná o urgentní záležitost. (Shejavali.2019)

Po vítězství Hage Geingoba kandidujícího v prezidentských volbách za stranu SWAPO opozice v čele s LMP a kandidátem Dr. Panduleni Itula²² prohlásila výsledek voleb za volební podvod. (Africanews, 2019)

Volby do „National Assembly“ však zpochybněny oficiálně nebyly i přesto, že v nich byl využit stejný volební systém. (BIT, 2021) Lídr opozice Venaani zdůraznil znepokojení nad tím, že přestože přepočítání hlasů mělo dle volební komise trvat pouze 48 hodin, výsledky byly oznámeny až po 72 hodinách. Podle opozice toto zdržení vyvolává podezření na potenciál volební manipulace. (Reuters, 2019) Namibijský nejvyšší soud rozhodl začátkem února 2020, že výsledek prezidentské volby je platný. Předseda nejvyššího soudu Peter Shivute konstatoval, že: *„žalobci neprokázali, že by absence ověřitelné papírové stopy měla nepříznivý dopad na jejich základní právo volit“*. Přestože žaloba byla zamítnuta, nejvyšší soud rozhodl o nutnosti papírové stopy v budoucích volbách a současnou situaci označil za neústavní. (The Election Network, 2020). Toto rozhodnutí ústavního soudu se také týkalo voleb v roce 2020, během kterých byly elektronické hlasovací přístroje využity jen pro registraci voličů.

S dalším problémem se namibijský politický systém potýká v oblasti financování. Nedostatečné vymáhání pravidel pro financování politických stran ze strany namibijské volební komise je neuspokojivé. Jelikož právě vyšší finance, které má k dispozici strana SWAPO, představují značnou nevýhodu pro opoziční strany. (The Commonwealth, 2019) Značná nevýhoda ve financování vychází hlavně z toho, že základní jednotkou pro výši odměny je počet získaných křesel, ať už v dolní či horní komoře. Touto praxí se tak liší od většiny demokratických zemí, které odměňují politické subjekty na základě získaných hlasů. Takovéto rozdělování financí napomáhá straně SWAPO, která je pak schopna získat většinu finančních prostředků od státu,

zatímco ostatní strany se musí spíše spolehnout na dary od podporovatelů. (Frederico, Rakkel, 2019)

Politické strany v Namibii tak mohou dle zákona získávat peníze v podobě členských příspěvků, podpory státu²³, investice či organizací fundraisingových akcí. Strana SWAPO jako jediná strana v zemi vlastní veliký holding Kalahari, jehož zisky taktéž používá k financování své volební kampaně. Opoziční strany mají nedostatek financí pro uspořádání celonárodní kampaně. Stávající legislativa týkající se financování voleb je zcela nedostatečná a není ani dostatečně vynucovaná namibijskou volební komisí. (Frederico, Rakkel, 2019)

Přes finanční znevýhodnění byly opoziční strany schopny ve volbách v roce 2019 a 2020 snížit náskok strany SWAPO a v lokálních volbách v hlavním městě a ve Walvis Bay se jim podařilo získat většinu²⁴ (Obeid, Mendelsohn, 2022). Tento úspěch nasvědčuje tomu, že strategie opozičních stran zaměřená na městské obyvatelstvo může posílit jejich postavení v zemi.

Hodnocení ze strany Freedom House a BTI v této oblasti je stále velice dobré, ale i samy tyto indexy ukazují na určité problémy. Freedom House v této oblasti uděluje pouze 3 ze 4 bodů a BTI pouze 8 z 10. Přesto se jedná stále o velmi dobré hodnocení. (Freedom House, 2020,2021; BTI, 2020, 2022) Podle mého názoru volby v Namibii nejsou zcela spravedlivé, jelikož politické strany nemají rovný přístup k financování své volební kampaně. Zatímco strana SWAPO se nemusí spoléhat na členské příspěvky, pro ostatní strany je to hlavní zdroj příjmu. SWAPO je také jedinou stranou, která v zemi podniká, což jí zajišťuje další přístup k financím. Z tohoto důvodu nejsou zcela naplněny podmínky zkoumaného kritéria spravedlivých voleb a menšinově naplněno.

3.4.1.3. Konkurenční volby

Namibijská ústava přímo nevylučuje žádné občany z možnosti kandidovat ve volbách. Pro všechny veřejné úřady platí věkové omezení. Kandidování do všech

²³ Pouze strany v dolní nebo horní komoře parlamentu (Rakkel, 2019)

²⁴ Třetí největší město Namibie podle populace a největší přístavní město v zemi. (Info-Namibia, 2024)

veřejných úřadů je možné až od 21 let. Výjimku tvoří prezidentský úřad, pro který musí být kandidát starší 35 let. (Namibian Constitution, 2014) Toto omezení se nikterak neliší od praxe západních států, které taktéž omezují získání mandátu věkem.

V namibijské dolní komoře je vysoké zastoupení žen. V současné době zastávají 44 % křesel v parlamentu, tj. 46 ze 104 křesel. Namibijský parlament se potýká s problémem nedostatečné prezentace mladých osob. Přestože osoby mladší 50 let tvoří kolem 40 % země, jejich zastoupení v parlamentu je pouze 30 %. Zbytek parlamentu pak tvoří osoby starší 50 let, přičemž v zemi je pouze kolem 10 % osob ve věku nad 50 let. (Index Mundi, 2021, Inter-Parliamentary Union, 2024) Tato disproporce pak odráží dlouhotrvající problém, který se týká nedostatečného zastoupení a příležitostí pro mladé lidi. V horní komoře je zastoupení žen nižší a to pouze 14 % (6 křesel ze 42), zastoupení mladých osob zůstává obdobné (40 %) (Inter-Parliamentary Union, 2024) V nadcházejících volbách na post prezidenta se strana SWAPO rozhodla podpořit ženskou kandidátku Netumbo Nandi-Ndwaitah, která je zatím favoritkou na vítězství. (The Namibian. 2024) Pokud by byla zvolena, stala by se první prezidentkou země. Ženy jsou stále velmi často v nevýhodné pozici, pokud se chtějí ucházet o veřejné funkce. (Freedom House, 2022)

Většina etnických skupin má v parlamentu své zastoupení. Freedom house konstatuje, že etnická skupina Samů bývá marginalizována a čelí překážkám, pokud chtějí kandidovat. Nátlaku také čelí členové LGBT+, kteří narážejí na diskriminaci a omezení možnosti kandidovat. (Freedom House, 2024)

V následující části budou zkoumány nejsilnější (alespoň s dvěma poslanci) strany v dolní komoře namibijského parlamentu. V současné době je v dolní komoře parlamentu zastoupeno jedenáct politických stran. Nejsilnější stranou v dolní komoře je strana SWAPO s 63 poslanci, která má nadpoloviční většinu v parlamentu. Všechny ostatní strany jsou součástí opozice. Druhou nejsilnější stranou je PDM, která má 16 poslanců, za ní následuje LPM, která má čtyři poslance. Ostatní strany jsou v parlamentu zastoupeny dvěma nebo jedním poslancem. Mezi strany s dvěma poslanci patří NUDO, Všelidová strana (All People's Party – APP), UDF (United Democratic Front), Republikánská strana (Republican Party – RP), (Namibian

Economic Freedom Fighters). Strany s jedním poslancem jsou RDP (Rally for Democracy and Progress), CDV (Christian Democratic Voice) a SWANU (South West Africa National Union).

Tyto strany reprezentují různé politické zájmy a etnické skupiny z celé země. Strana SWAPO byla v minulosti označována jako strana etnická a byla spojována s etnikem Ovambů, které žije na severu země. Opoziční strana PDM je historicky spjata se stranou DTA (Democratic Turnhalle Alliance), což byla koaliční strana 12 politických stran. Po jejím rozpadu v roce 2003 se strana přejmenovala na PDM, avšak je nadále spojována s DTA a jejím podílením se na apartheidní správě země. Tato strana pak není spojována s žádným specifickým etnikem či regionem, jelikož nese odkaz DTA, ve které se spojovaly strany různých bělošských, barevných či etnických uskupení. PDM je také jediná pravicová strana v dolní komoře parlamentu.

LPM patří k jednomu z nejnovějších politických subjektů v zemi. Strana vznikla v roce 2017, jelikož se její zakladatel B. Swartbooi názorově rozešel se stranou SWAPO, kterou opustil a založil LPM. Strana je podporována převážně voliči žijícími v jižních oblastech Namibie, kam se také soustředí její politika.²⁵ Strana NUDO byla do roku 2003 součástí DTA. Strana byla založena heréřskými náčelníky, kteří se názorově rozešli se stranou SWANU a chtěli tak vytvořit politickou alternativu. Dodnes je strana nejvíce podporována v oblastech, kde žije heréřské obyvatelstvo. Strana APP vznikla v roce 2007 a patří mezi sociálnědemokratické strany. Mezi její hlavní politiky patřilo vymýcení chudoby v zemi a neformálního bydlení²⁶. Strana UDF je historicky spojena s etnikem Damarů, které stálo u samého vzniku strany, a dodnes je velice pevně spojena s tímto etnikem. Strana RP byla taktéž do roku 2003 součástí DTA. V minulosti je strana spojena s bělošským obyvatelstvem. V současné době se strana charakterizuje jako stranou konzervativní. Strana NEFF byla založena v roce 2014 a je blízce spojena s jihoafrickou stranou EFF (Economic Freedom Fighters). Svoji ideologii spojuje s komunismem, marxismem a leninismem. Strana se snaží upozorňovat na špatné pracovní podmínky a neférové praktiky obchodníků, proti kterým NEFF uspořádala několik demonstrací. (Fiala. 2013, Electoral commission

²⁵ Politika LPM se soustředí na „landless“ obyvatele v jižních oblastech země.

²⁶ Strana také před volbami v roce 2009 slíbvala vymýcení chudoby v zemi do 5 let. (Fiala. 2013)

of Namibia. 2019, Ipmparty. 2024, NEFF manifesto. 2014) V horní komoře parlamentu jsou zastoupeny obdobné politické strany.

Přes vyskytující se problémy získalo zastoupení mladých osob a žen v politice v Namibii ohodnocení 3 ze 4 bodů (Freedom House, 2022), zatímco BTI tuto oblast hodnotí pouze 6 z 10 bodů. BTI upozorňuje na nedostatečné množství příležitostí pro ženy a LGBT+ komunitu. (BTI, 2020, 2022) Za těchto podmínek je kritérium hodnoceno jako naplněné. V současné době není nikterak omezena možnost opozičním kandidátům kandidovat. Nejsou omezeny ani možnosti kandidovat ženám a zástupcům etnických skupin.

3.4.1.4. Všeobecné volby

Současné volební zákony umožňují účast na volbách všem občanům starších 18. let a kteří nebyli zbaveni svéprávnosti. (Electoral Act 5, 2014) Přesto již během voleb v letech 2019 a 2020 docházelo k systémovému utlačování etnické skupiny Sanů, kteří žijí v severovýchodní části země. Právě tato etnická skupina se potýká s největší systémovou diskriminací už od dob apartheidní správy. (Minority Rights Group, 2024) Diskriminace se projevuje tím, že v severovýchodních regionech je nedostatečné zastoupení úředníků, kteří by vydávali rodné listy. Mnoha lidem etnika San tak chybí rodné listy, identifikační doklady atd., tzn. dokumenty, které jsou potřebné pro vyřízení volebního průkazu. Z toho důvodu pak členové této etnické komunity nemají možnost se účastnit voleb. Hlavním důvodem, kvůli kterému k tomuto dochází, je jejich způsob života a většinou nedostupné oblasti, ve kterých žijí. Jelikož Sanové žijí nomádským životem, mají ztížený přístup ke státním institucím, které se vyskytují minimálně a v málo zalidněných oblastech savan. (Minority Rights Group, 2024) K poměrně nízkému počtu této etnické skupiny (cca 40 tis.) je však velice složité posoudit, zda by tato etnická komunita mohla nějak výrazně ovlivnit výsledky voleb.

Na druhou stranu lze vyzdvihnout snahu volebních komisí umožnit volbu osobám s tělesným postižením, když byl zajištěn bezbariérový přístup do volebních místností. Dokonce byly pro slepé voliče zajištěny volební lístky v Braillově písmu.

(The Commonwealth, 2019) Volební komise také zajistily přednostní přístup těhotným ženám a ženám s dětmi, to samé platilo pro starší osoby. (The Commonwealth, 2019)

Freedom House a BTI se shodují na tom, že nedocházelo k volebním diskriminacím, přestože situace etnika San není ideální, udělují dobrá hodnocení. Freedom House uděluje 4 ze 4 a BTI uděluje 9 z 10 bodů. (Freedom House, 2020,2021; BTI, 2020, 2022) Namibijské zákony neomezují žádné občany ve volebním procesu. Stejně jako u kritéria konkurenčních voleb je omezeno etnikum Sanů, kteří mají problémy při získávání volebních průkazů, a tím pádem jsou prakticky vyloučeni z možnosti volit. Bohužel nemáme dostatečné množství údajů, podle kterých by bylo zřejmé, jak velké množství Sanů je vyřazeno z voleb kvůli chybějícím dokumentům. Z tohoto důvodu hodnotím kritérium jako většinově naplněné.

3.4.2. Konstitucionální kritéria

V případě tohoto kritéria se bude analyzovat praktické uplatnění ústavy a jednotlivých volebních zákonů, které definují základní právní rámec liberálních svobod v zemi. Pro zjištění přesnějšího současného stavu byly využity monitoringy svobody voleb získaných od neziskových organizací. Stav těchto kritérií byl popsán za celou dobu sledování.

3.4.2.1. Svoboda organizace

Svoboda shromažďování je v Namibii garantována ústavou. Většina protestů se tak obejde bez zásahu policie a nejsou doprovázeny žádnými komplikacemi. Přesto je v zemi zaznamenáno několik protestů, které byly tvrdě potlačeny a byly při nich zatýkáni jak účastníci, tak novináři.

Během roku 2020 v zemi platilo omezení pro shromažďování lidí z důvodu pandemie Covidu-19. Protestu se tak mohlo účastnit maximálně 100 osob najednou. Přesto v zemi proběhla veliká série protestů pod označením „#ShutItAllDown“, upozorňující na násilí na ženách.²⁷ (Freedom House. 2021) Policie tyto protesty násilně potlačila, a i přes jejich klidný průběh na mnoha místech došlo k zatýkání demonstrantů. Společně s demonstranty došlo k zatčení několika novinářů. Většina

²⁷ Primárním důvodem bylo nalezení těla šest měsíců neznámé ženy ve Walvis Bay. (Freedom House. 2021)

zadržených byla později v ten samý den propuštěna s výstrahou. Policie se však rozhodla část z nich obvinít za porušení zdravotního zákona. (International Commission of Jurists. 2020.) Generální prokurátor se však rozhodl nepokračovat v obžalobě a obvinění stáhl. Na to bylo ze strany protestantů oznámeno, že zvažují protizalobu proti násilnému jednání policie. (New Era. 2020) Na protesty pak reagoval ombudsman, který podpořil snahu demonstrantů upozornit na násilí na ženách a vyzval, aby ve snaze tuto situaci napravit pokračovali. Na protesty následně reagovala i vláda, která se rozhodla začít systematicky bojovat s násilím na ženách v zemi. (New Era. 2020) K této příležitosti vláda představila plán, který má v zemi pomoci předcházet násilí na ženách. (United Nations. 2022)

K dalším násilnému potlačení protestů došlo v roce 2022 v hlavním městě Namibie. Protesty, které se odehrávaly v čínské čtvrti a byly organizovány stranou NEFF, byly organizovány kvůli údajnému prodeji nekvalitního zboží čínskými obchodníky. (Freedom House. 2022) Policie se kvůli výtržnostem rozhodla protest ukončit. Demonstranti přesto v protestech pokračovali, na což policie odpověděla slzným plynem a gumovými projektily. Oběťmi zásahu byla i řada novinářů, kteří se pokoušeli monitorovat situaci. (U. S Department of State. 2022) Jak později konstatoval i nejvyšší soud, použití slzného plynu a gumových projektilů proti demonstrantům bylo neopodstatněné, (Freedom House. 2022)

Protest v roce 2023, který měl upozornit na nedostatek pracovních příležitostí pro mladé lidi, měl být uspořádán 21. března k 33. výročí země. K protestu však nedošlo, protože byl zrušen za velmi zvláštních okolností. První zákaz protestu vydala policie, která protest označila jako za velice riskantní vzhledem k oslavám nezávislosti. Policie se tak rozhodla dva dny předem protest zakázat. Organizátoři protestu se rozhodli hledat zastání u Nejvyššího soudu. Ten však velmi rychle podpořil rozhodnutí policie a zákaz potvrdil. (Namibia Fact Check. 2023) Podle organizátorů toto rozhodnutí omezovalo jejich ústavní právo a rozhodli se ho nerespektovat (Crisis24. 2023) Během protestů došlo k zatčení několika organizátorů a účastníků, kteří byli drženi v šesti měsíční vazbě. Soud je poté shledal nevinnými.

Právo protestovat je ústavně zakotveno v Namibii. Většina protestů se tak obejde bez větších zásahů a ve většině případů není pořádání protestů zakazováno. Z toho důvodu Freedom House udělilo 3 ze 4 bodů a BTI 8 z 10 bodů. Podle našeho názoru toto kritérium přesto nesplňuje podmínky, protože v určitých případech byly poklidné demonstrace zakázány a následně zatýkáni jejich vůdci. Otázkou také je, do jaké míry má stát možnost omezit ústavní právo na shromažďování, protože během covidu-19 se namibijská vláda pokusila omezit počet protestantů pouze na 100 osob. Z toho důvodu bylo proti protestům použito slzného plynu a gumové projektily. Přestože protesty probíhaly poklidně, policie zasáhla u většiny větších demonstrací pořádaných opozicí ve sledovaném období, ale také u větších demonstrací. Jak konstatoval i namibijský Nejvyšší soud, policie použila několikrát nepřiměřené síly k potlačení demonstrací. V oblasti svobody organizace tak namibijský systém vykazuje několik problémů a z tohoto důvodu je toto kritérium většinově naplněno.

3.4.2.2. Svoboda projevu

Svoboda projevu je v Namibii ústavně chráněna. V zemi nejsou důkazy o tom, že by se vláda snažila jakýmkoliv způsobem ovlivňovat svobodu projevu. Nikterak nejsou omezovány akademické svobody, ani kulturní akce. (Freedom House, 2023; BTI, 2024)

Přestože v zemi nejsou zákony omezující svobodu slova, mnoho politických představitelů ze strany SWAPO opakovaně varovalo před kritizováním strany na internetu, kde se strana stává často terčem kritiky. Jelikož v Namibii do současnosti chybí legislativa týkající se ochrany osobních dat, na internetu, je vláda země schopná velice snadno jednotlivé občany sledovat, což může od projevů vlastních názorů občany odrazovat. (Freedom House 2020,2021) V roce 2021 byla uveřejněna regulace komunikačního zákona z roku 2019, který vešel v roce 2022 v platnost. Nejnovější regulace se týká odposlechu telekomunikací zpravodajskou službou a policií.

(Freedom House, 2023) Druhá zásadní změna se týká uchovávání metadat²⁸ telekomunikačními společnostmi. (Institute for Public Policy Research, 2023)

Tato nová regulační opatření by v praxi mohla narušit možnosti novinářů utajit své zdroje, nebo odradit potenciální anonymní poskytnutí informací nebo upozornění na problém ve státní správě. Tato regulace by následně mohla narušit rovnováhu a fungování investigativní novinářské práce. Vývoj v této oblasti bude důležité do budoucna monitorovat. Jihoafrická ALT²⁹ doporučuje provést celkovou reformu dohledu nad komunikacemi, jelikož v současné době je nedostačující. (Institute for Public Policy Research, 2023) Svoboda projevu je aktuálně hodnocena velice dobře, Freedom House uděluje Namibii 3 ze 4 bodů a BTI 9 z 10. (Freedom House, 2020,2021; BTI, 2020, 2022) V současné době neexistují zákony, které by omezovaly svobodu slova. Avšak rétorika některých vládních zástupců a členů strany SWAPO opakovaně varuje před kritizováním strany. Tato rétorika by v budoucnu mohla velice snadno přejít ve změnu legislativy země. Přesto je toto kritérium naplněno.

3.4.2.3. Právo na alternativní informace

Svoboda tisku je jednou ze základních svobod země a z toho důvodu je i zanesena v ústavě. (Namibian Constitution. 2014) Reportéři bez hranic hodnotí svobodu tisku v Namibii jako jednu z nejvyšších na africkém kontinentu. Podle jejich indexu se Namibie umístila na 22. pozici, což její mediální prostředí řadí mezi státy jako je Německo (21) a Francie (24). (Reporters without borders. 2023) Podle reportérů bez hranic nejsou známky omezování novinářských svobod, které by mohly ovlivnit novinářskou činnost. Mediální prostředí v Namibii mají na starost dvě instituce. První institucí je mediální rada, která má na starost vydávání mediálních licencí a dohlížení na státní medium. Druhou institucí je mediální ombudsman, kterému můžou novináři nahlásit situace, ve kterých s nimi bylo neférově zacházeno.

²⁸ Metadata představují soubor dat, která zaznamenávají informace o tom, s kým byl telefonát proveden, jak dlouho trval, kdy byl telefonát proveden. Metadata neposkytují žádné informace o předmětu telefonátu. (Institute for Public Policy Research. 2023)

²⁹ Poradenská firma zabývající se lidskými právy, svobodou projevu, organizací protestů atd. (ALT. 2024)

Média nemají dostatečné množství legislativy, která by je kontrolovala, z toho důvodu se média řídí samoregulačním etickým kodexem. (Reporters without borders. 2023)

I přes dobré hodnocení ze strany Reportérů bez hranic se během sledovaného období odehrálo několik událostí, které vykazují jistou míru degradace svobod mediálního prostoru. Zaprvé se novináři potýkali s překážkami během období Covidu-19, když se snažili získat vyjádření od politiků. Takovým případem bylo blokování novinářské účasti během otevírání nového covidového zařízení, za což se později prezidentská kancelář omluvila. (Freedom House. 2021) Politická reprezentace je nedostatečně transparentní v případě sestavování rozpočtu, výdajů na obranu, infrastrukturu, státní bezpečnost a financování politických stran. Nedostatečná transparentnost pak představuje obtíž pro investigativní novináře a odhalování korupce. (Freedom House 2022) V prosinci 2022 byl vydán nový zákon o svobodném přístupu k informacím. Zákon měl usnadnit investigativní novinářskou práci v zemi tím, že zlepšil přístup novinářů k informacím. Zákon se krátce po vydání stal předmětem kritiky, jelikož vykazoval nejasnosti a právní klíčky. (BTI. 2024)

Další oblastí je cenzura. Státní úřady se nesnažily cenzurovat novináře, ale v některých případech docházelo k tomu, že redaktoři státního média se auto cenzurovali. Tato praktika je pak dlouhodobě přítomna v zemi. (Freedom House. 2021,2022) Nicméně e v posledních letech se situace změnila a mnoho dříve loajálních novinářů nyní soustavně kritizuje vládu a stranu SWAPO. (BTI. 2022)

Namibijské mediální prostředí je ve velice dobrém stavu a v mnoha oblastech je srovnatelné se západními médii. (BTI. 2024) Novináři nejsou nikterak zastrašováni a nejsou cílem perzekuce. Velmi často jsou však cílem verbálních útoků převážně ze strany vládních představitelů a představitelů strany SWAPO. Reportéři bez hranic nezaznamenali, že by bylo nahlášeno zastrašování nebo násilí na novinářích v zemi. (Reporters without borders. 2023) BTI pak mediální svobodu hodnotí 9/10 bodů a Freedom house 3/4. Mediální svoboda je tak ve velice dobrém stavu. (Freedom House. 2020,2021. BTI. 2022, 2024) Média v Namibii mají velkou míru svobody a nejsou nikterak ovlivňována. Přestože dochází k autocenzuře, ve státním médiu nejsou přítomny žádné zákony ani přímé kroky vlády, které by takové chování

vynucovaly. Soukromá média mají vysokou míru autonomie a jejich práce není nikterak ovlivňována. Z toho důvodu je toto kritérium je bezproblémově naplněno.

3.4.2.4. Absence diskriminace

Přestože namibijská ústava jasně zakazuje všechny formy diskriminace, tak je velice rozšířená po celé zemi, a dokonce dochází i k systémové diskriminaci. V první řadě se zaměříme na diskriminaci na základě pohlaví. Diskriminace na základě pohlaví je jeden z nejrozšířenějších problémů v celé zemi, zejména pak v podobě domácího násilí. Policie zaznamenala přes 2500 hlášení domácího násilí za rok 2022. Podle odhadů je toto číslo ještě větší, protože mnoho případů není hlášeno především z rurálních oblastí země. (U.S department of state. 2022) Současná vláda se snaží situaci zlepšit a představila první akční plán pro mír a bezpečí žen v zemi, který měl pomoci vytvořit legislativu pro zmírnění diskriminace. Současně s tím měla být spuštěna mediální kampaň ukazující následky násilí na ženách. Ministryně pro „rovnost pohlaví“ také prohlásila, že si klade za cíl, aby ve volbách v roce 2024 bylo zastoupení mužů a žen na kandidátkách rovné. (United Nations. 2022) S domácím násilím je pak spojeno i násilí na dětech, které taktéž představuje rozsáhlý problém. Jsou také hlášeny nezákonné sňatky osob mladších 18 let, ke kterým dochází hlavně v rurálních oblastech země. (U.S department of state. 2022)

V Namibii se také vyskytuje systémová diskriminace, která se týká zejména etnika Sanů žijících v severovýchodních regionech země. Přestože ústava zakazuje tento typ diskriminace, kvůli jejich monadickému stylu života Sanové nemohou svá práva účinně uplatňovat. (U.S department of state. 2020) Sanové mají problém získat rodný list, který je potřebný pro vystavení volebního průkazu nebo možnosti být zvolen. V regionech s komunitami Sanů je nedostatečné množství zdravotních zařízení, které by Sanové potřebovali. Tento problém přetrvává a přes konstantní upozorňování zástupců Sanů se situace nezlepšuje. (Transparency Internacional. 2021) Většina Sanů má také omezený přístup ke vzdělání a omezené ekonomické příležitosti. Kvůli chybějícím rodným certifikátům také nemají možnost podílet se na sociálních programech. Komunity mají také nedostatečný přístup k policii a soudům. (U.S department of state. 2020)

S diskriminací se také potýkají příslušníci LGBT+ komunity. V současné době v zemi platí dva zákony, které se týkají LGBT komunity. První zákon z roku 1927 zakazuje pohlavní styk stejnopohlavním párům. Přestože se jedná o platný zákon, v zemi není vynucován. Druhý zákon byl odhlasován v roce 2023 a ten definuje manželství jako svazek muže a ženy. (AfricaNews. 2023) LGBT+ komunita se setkává s diskriminací nejen ze strany ostatních občanů země, ale velmi často i ze strany policie, nemocnic a veřejných služeb kvůli jejich sexuální orientaci. (U.S department of state. 2022) Přestože v zemi funguje několik neziskových organizací zabývajících se LGBT komunitou, situace zůstává stejná. Na druhé straně LGBT+ komunity mohou bez překážek pořádat průvody a sdružovat se, přičemž nikterak není omezena ani jejich svoboda slova. (BTI. 2024) V namibijském právním systému však můžeme narazit na rozpor, když Namibie uznává stejnopohlavní manželství u cizinců. Nejvyšší soud o tom rozhodl v roce 2023 na základě stížnosti jednoho páru původem z Německa a druhého původem z jihoafrické republiky, které se chtěly trvale usadit v Namibii. Úřady díky platné legislativě nebyly schopné vydat povolení k pobytu, jelikož namibijské zákony neuznávají sňatky stejnopohlavních párů. Nejvyšší soud však rozhodl, aby pro účely migrace do země byla udělena výjimka která však negarantuje rovnoprávnost těchto sňatků v zemi. (Human Rights Watch. 2023)

Situace v zemi je tak velice špatná. Freedom House hodnotí situaci 2/4 body a BTI pouze 6/10 body. V Namibii se s diskriminací potýkají výrazně příslušníci LGBT+ komunity a etnikum Sanů. Sanové se potýkají s obtížemi při získávání volebních průkazů a při přístupu k mnoho oblastem státní moci. S potížemi se také potýkají příslušníci LGBT komunity, jelikož nemají možnost stejnopohlavních svazků a samotný homosexuální styk je zakázán, nicméně tyto mezující zákony však v zemi nejsou vynucovány. Situace se však v tomto ohledu zlepšuje a přibývají organizace, které usilují o zrovnoprávnění LGBT+ komunity. Přesto je situace v zemi nedostačující a z toho důvodu je kritérium hodnoceno jako menšinově naplněno.

3.5. Kritéria maximální demokracie

Následující část analyzuje další volební a konstitucionální kritéria v Namibii. Zatímco se předchozí oblasti prověřovali oblasti voleb, volební soutěže a liberálních

svobod se bude tato část soustředit moc výkonnou, soudní a rozhodovací schopnosti úředníků

3.5.1. Doplnující volební kritéria

Abychom mohli přesněji definovat charakter politického režimu Namibie v letech 2019-2023, nevystačíme si jen s vyhodnocením osmi tzv. minimálních kritérií. Tato R. Dahlem definovaná základní kritéria, jak jsem ukázal výše, se v podstatě týkají jen vyhodnocení volební kampaně, vlastního aktu voleb a vnitřních a vnějších faktorů, které ovlivňují vlastní volební proces, a legitimitu zvolených kandidátů politických stran. Pro objektivní vyhodnocení charakteru politického režimu je však nutné zkoumat i fungování zvolených politických elit v následujícím období, především zda jsou naplňovány principy demokratického vládnutí a nedochází k porušování základních politických a občanských práv a svobod.

3.5.1.1. Volební zplnomocnění

V rámci volebního zplnomocnění je důležité zjistit, zda politické elity mohou efektivně disponovat rozhodovací mocí a že žádná nevolená skupina nezasahuje do politického procesu. Do povolebního procesu a následujícího politického rozhodování by se mohla vměšovat armáda nebo civilní rozvědka, lobbisté, korupční skupiny, církevní osobnosti, náčelníci.

Namibijské obranné síly (Namibian Defence Force – NDF) mají svoje historické základy v organizaci PLAN, dříve ozbrojené křídlo strany SWAPO, (The Namibian Ministry of Defence, 2024) a v „South West Africa Territory Force“, což byly jednotky zformované na území Namibie ze strany Jihoafrické republiky. (War in Angola, 2024) Po osvobození tyto dvě vojenské složky byly demobilizované a mnoho jejich částí bylo následně integrováno do nově vytvořených obraných sil Namibie. (The Namibian Ministry of Defence, 2024) Obranné síly Namibie podléhají dvěma zákonným normám. První je namibijská ústava (článek 115), která definuje prezidenta Namibie jako vrchního velitele ozbrojených sil. Prezident jmenuje ministra obrany, který má na starost organizaci obraných sil Namibie. (Constitution of Namibia, 2014) Druhou právní normou je obranný akt z roku 2002, který definuje jako představitele výkonné moci kabinet země a prezidenta, kteří mají dohled

nad armádou. Na půdě namibijského parlamentu působí dále poradní orgán „Cabinet Committee for Defence and Security“, který má na starost obranu a bezpečnost země a může předkládat doporučení kabinetu a prezidentovi. (Defence Act, 2002) Armáda nemá žádné zákonné ústavní ani jiné pravomoci, pomocí kterých by mohla zasahovat do volebního a politického procesu. Ministerstvo obrany je řízeno civilním úředníkem, který se mění každé volební období. (Frans Kapofi³⁰). Armáda taktéž podléhá kontrole ze strany parlamentu, který rozhoduje o množství přidělených financí a o zákonech, kterými se armáda musí řídit (Constitution of Namibia, 2014, Ministry of defense and Veteran Affairs 2024)

Namibijské zpravodajské služby se řídí zákonem o namibijských ústředních zpravodajských službách z roku 1997 a ústavou (článek 120 A). Podle Ústavy je prezident vrchním velitelem zpravodajské služby, který jmenuje jejího ředitele. Ředitel zodpovídá za chod zpravodajské služby a podává prezidentovi a jeho kabinetu hlášení o jejím chodu a případných hrozbách pro stát. (Constitution of Namibia, 2014) Služební zákon dále rozvíjí povinnosti ředitele a podmínky, za jakých budou členové rozvědky fungovat. (Namibia Central Intelligence Service Act, 1997)

Co se týká dalšího významného politického aktéra ve vnitřní namibijské politice, tradičních kmenových náčelníků, nejsou důkazy o tom, že by namibijscí náčelníci otevřeně zasahovali do volebního procesu a politického rozhodování. Namibijská ústava a volební zákon nikterak nerozeznává autoritu náčelníků a nikterak jim neumožňuje zasahovat do volebního a politického procesu. (Constitution of Namibia, 2014). Podle mého názoru nicméně uspořádání namibijské tradiční společnosti a všeobecně známá autorita kmenových náčelníků vytváří řadu neformálních možností, jak tradiční elity mohou ovlivňovat volební chování kmenových příslušníků a jak neformálně vstupovat do politického procesu prostřednictvím konzultací s vládními úředníky definováním regionálních politických, ekonomických a kulturních zájmů. Správné vyhodnocení jejich působení na vládní politiku je doposud v odborné literatuře nezpracované a zasloužilo by si určitě

³⁰ Frans Kapofi je civilním úředníkem od roku 1990. Před rokem 1990 byl součástí ozbrojených jednotek PLAN a však po získání nezávislosti vystoupil z armády a začal působit jako civilní úředník. V historii tak dělal poradce všem prezidentům Namibie. (New Era. 2022)

pozornost. Nepochybuji, že vládnoucí politické elity musí udržovat s klíčovými představiteli tradiční společnosti úzké kontakty a průběžně si udržovat jejich politickou podporu.

Namibijské „vyhrazené oblasti“ nemají žádné pravomoci, které by jim poskytovaly kontrolu nebo jinou zákonnou pravomoc pro rozhodování v zemi. Namibijská armáda a zpravodajská služba se přímo zodpovídá prezidentovy a kabinetu. Prezident také jmenuje ředitele zpravodajských služeb a také může vytvořit dozorní orgány pro zvýšení kontroly zpravodajských služeb. Po získání politické nezávislosti v roce 1990 v zemi nedošlo k žádnému vojenskému převratu ani pokusu o převrat. Armáda se přímo zodpovídá moci výkonné. Podobně kmenoví náčelníci nemají v ústavních dokumentech speciálně definované postavení a pravomoci, přestože je zřejmé, že mají určitý vliv na realizaci výkonné moci na území, které obývají příslušníci jejich etnika či kmenu. V Namibii ústavní dokumenty a zákony nedefinují zvláštní postavení žádné nevolené skupiny a nejsou známy ani žádné pokusy těchto skupin otevřeně vstupovat do volebního a politického procesu. Z tohoto důvodu tak toto kritérium je hodnoceno jako bezproblémově naplněno. Na druhé straně se mohou objevovat obavy týkající se loajality armády a policie vůči vládní straně SWAPO, zejména pokud by straně hrozila ztráta politické moci. (BTI, 2024).

3.5.1.2. Volební integrita

Pro volební systém je důležité, aby byl spravedlivý a nesmí docházet k situacím, které by zvýhodňovaly jednu z politických stran ve volebním procesu. V Namibii můžeme sledovat tři různé typy voleb, prezidentské volby, volby do horní a dolní komory parlamentu a volby lokální. Vzhledem k charakteru namibijského politického systému jsou nejdůležitějšími prezidentské volby, při kterých se využívá dvoukolový většinový volební systém. V praxi to znamená, že prezident musí získat 50 % a jeden hlas k tomu, aby se stal prezidentem. Pokud takový kandidát nevzejde z prvního kola³¹, uspořádá se kolo druhé, do kterého postoupí pouze dva nejsilnější kandidáti prvního kola. Vítězem se pak stane kandidát, který má nejvíce hlasů. (Namibian constitution, 2014)

³¹ V současné historii Namibie nebylo druhého kola nikdy potřeba

„National Assembly“ je dolní komorou namibijského parlamentu, skládá se ze 104 poslanců, přičemž 96 z těchto poslanců je voleno v přímých volbách a osm je jmenováno prezidentem. Pro volbu poslanců je využit proporční systém a celá země představuje jediný volební okrsek. Uzavírací klauzule v Namibii činí počet odevzdaných hlasů pro získání poslaneckého mandátu. Hlasy potřebné na jeden mandát se vypočítají jako počet hlasů vydělený počtem mandátů (96). Výsledná hodnota představuje počet hlasů, který je potřebný pro jeden mandát. (Namibian constitution, 2014) Proporční volba umožňuje, že se žádný hlas prakticky neztratí a že mandáty jsou férově rozděleny mezi všechny soutěžící politické strany. Jedná se tak o jeden z nejspravedlivějších volebních systémů, který si země mohla vybrat.

Nevolení poslanci dolní komory mají speciální postavení v dolní komoře parlamentu. Přestože mají status poslance, tak nedisponují volebním právem v legislativním procesu země. Tito poslanci jsou vybíráni prezidentem na základě etnické příslušnosti, odbornosti anebo regionálního zastoupení, tak aby byla zajištěna férová reprezentace. (Namibian constitution, 2014) Tito poslanci tak slouží pouze k vyváženějšímu zastoupení a možnostem jmenovat z jejich řad ministry, jelikož je v Namibii ministerský post vázán s poslaneckým mandátem. V současné době tak sedm z osmi poslanců zastává ministerskou pozici. (Namibian parliament. 2024)

„National Council“ je horní komorou namibijského parlamentu. Za každý namibijský region jsou voleni tři reprezentanti. Celkový počet členů horní komory je 42. Poslanci horní komory jsou voleni nepřímo regionálními parlamenty za pomoci systému relativní většiny neboli prvního v cíli (FPTP). (Regional Councils Act, 2010; Namibian constitution, 2014)

Volební obvody jsou pro každé volby stanoveny nově vymezovací komisí, která musí zohlednit mnoho aspektů jako jsou socioekonomické podmínky, počet voličů atd.³² Následně pak komise podá návrh vymezení volebních okrsků prezidentovi, který má možnost přezkoumat rozložení okrsků a navrhnout úpravy.

³² Všechny aspekty jde dohledat v Regional Councils Act, 1992 článek 2 ustanovení.

Finální rozhodnutí o vymezení však spočívá na komisi. (Regional Councils Act, 2010; Namibian constitution, 2014)

Volby do lokálních zastupitelstev probíhají ve městech, vesnicích a obcích. Každé město, vesnice či obec jsou považovány za volební okrsek. Pro samotnou volbu je využit proporční systém, který používá stejnou uzavírací klauzuli jako volby do dolní komory parlamentu. (Local Authorities Act 23, 1992. Namibian constitution, 2014)

Volební systém je takto nastaven od roku 2014, kdy proběhla změna volebního zákona. Mezi nejzásadnější změny patří zvýšení počtu poslanců ze 78 na 104. Počet volených poslanců byl navýšen ze 72 na 96 a počet nevolených z šesti na osm. Další změnou bylo osamostatnění volební komise od ministerstva vnitra, umožnění elektronických voleb a představení nového registračního systému, který měl předcházet tzv. „ghost voters“ a dvojité registraci. (Rukambe 2023) Tyto změny zlepšují dosavadní volební systém v zemi.

V Namibii nedochází k evidentní manipulaci volebních obvodů či nejsou přítomny žádné zákony, které by zvýhodňovaly některou ze stran. Nicméně podle mého názoru nastavení volebních zákonů, zejména možnost prezidenta osobně vstupovat do rozhodovacího procesu ohledně vytváření volebních okrsků, vytváří určitý proces pro manipulaci s jejich velikostí či vymezením hranic. Navíc vzhledem k dlouhodobé existenci jednobarevné vlády SWAPO a parlamentní většině SWAPO v obou komorách se mohu domnívat, že jmenování členů komise rozhodující o změnách volebních okrsků je plně v rukou SWAPO. Na druhé straně nejsou známé žádné případy kritiky ze strany opozičních politických stran, které by napadaly volební inženýrství v otázce překreslování hranic volebních okrsků.

Z výše uvedené analýzy mohou dospět k závěru, že volební integrita není nijak zásadně v Namibii ohrožena nebo zpochybňována. K tomu se přiklání ve svém hodnocení i Freedom House, který uděluje v této oblasti 3 ze 4 bodů, a BTI, který uděluje 9 z 10 bodů. Freedom House navíc vyzdvihuje robustní legislativu, kterou má Namibie zbudovanou. V této oblasti je vše v pořádku a kritérium je bezproblémově naplněno.

3.5.1.3. Volební suverenita

V Namibii je několik lobbistických skupin, které se snaží ovlivňovat politiku země ve „svůj“ prospěch. Mezi ty největší patří „The Namibia Nature Foundation“ lobující za namibijské podnikatele, „The Namibia Agricultural Union“ lobující za namibijské komerční farmáře a „The Namibia Public Workers Union“ lobující za lepší pracovní podmínky. Avšak žádná z těchto lobbistických skupin nezasahuje do politiky a velice často bychom našli obdobné lobbistické skupiny v mnoha západních demokraciích. (napwu. 2024, nnf. 2024, nau. 2024)

Namibie má blízké vztahy s Čínou a s Ruskem, ale také s USA. Z těchto zemí má největší vliv na zemi Čína, a to díky své politice dluhových pastí. V současné době Namibie dluží Číně 124 milionů dolarů, což představuje kolem 2 % z celkového zadlužení země. (The Institute for Public Policy Research, 2022) Nicméně neexistují žádné důkazy o aktivním vměšování Číny do namibijské politiky. To samé platí pro Rusko a USA. Dalším potenciálním aktérem, který by se mohl do namibijské politiky vměšovat, je Jihoafrická republika. Přesto že je Namibie v mnoha ohledech závislá na mnoha zdrojích z JAR, nejsou žádné důkazy o tom, že by se Jihoafrická republika vměšovala do namibijské politiky. (BTI, 2024) V zemi nicméně dochází k lobbyingu ze strany čínských korporací, které usilují o posílení svého postavení v zemi.

Podle mého názoru, se do namibijské politiky nevměšují žádní zahraniční ani domácí aktéři. Jediné náznaky vměšování jsou od čínských firem, které lobují za lepší podmínky v zemi pro své korporace. Jelikož se zde nevyskytují žádní mimovládní aktéři, kteří by zasahovali do rozhodovacích pravomocí je toto kritérium plně naplněno.

3.5.1.4. Volební neodvolatelnost

Volební neodvolatelnost je M. Wigellem definována jako právo ujmout se pozic, přičemž poražená opozice by měla akceptovat volební výsledky.

V historii země strana SWAPO získala vždy nadpoloviční většinu a s výjimkou posledních voleb také ústavní většinu. SWAPO tak nebylo nikdy nuceno sestavovat koaliční vládu a vždy obsadila pozice svými poslanci. Skutečnost, že SWAPO

vždy dominovalo namibijským volbám, taktéž ulehčovala předávání politické moci mezi jednotlivými volbami. (Election Commission of Namibia. 2024)

Během sledovaného období došlo pouze k jednomu zpochybnění voleb, kdy byly zpochybněny výsledky prezidentských voleb v roce 2019. Jak už bylo výše zmíněno, zpochybnění přišlo ze strany nezávislého kandidáta Dr. Itula a opozičních stran. Byla podána žaloba k ústavnímu soudu, ten však neshledal volby závadnými a následně byly výsledky voleb uznány také Dr. Itulou a opozicí. U žádných jiných voleb nebylo vzneseno námitek u Nejvyššího soudu nebo neakceptovány výsledky voleb. Volby jsou tak jedinou možností, jakou lze změnit politickou reprezentaci v Namibii. V historii země nedošlo k žádnému vojenskému převratu a od nezávislých pozorovatelů nejsou zprávy o tom, že by se armáda nebo zpravodajské služby jakýmkoliv způsobem angažovaly ve volbách. Na základě tohoto je kritérium bezproblémově naplněno.

3.5.2. Doplnující konstitucionální kritéria

Pro demokracie je velice důležité, aby fungovaly jednotlivé složky státní moci. Doplnující konstitucionální kritéria se tak zaměří na fungování exekutivy, judikatury a úředníků v zemi. Důležité je, aby tyto orgány fungovaly nezávisle a nedocházelo ke korupci či klientelismu. Informace k tomuto tématu budou čerpány z novinových článků a materiálů neziskových organizací, které se soustředí na odhalování těchto praktik.

3.5.2.1. Odpovědnost moci výkonné

Moc výkonná je v Namibii představována prezidentem a jeho kabinetem. Prezident stojí v čele exekutivní moci. Prezidentovo exekutivní pravomoci jsou velice silné. Nejenomže předsedá kabinetu, vybírá a jmenuje členy vlády z dolní komory parlamentu, ale také jmenuje a vybírá velkou část důležitých ředitelů a předsedů výkonných institucí v zemi. Mezi ně by patřil např.: ředitel zpravodajských služeb, předseda volební komise, ředitel protikorupční komise, ombudsman. Prezident, který jmenuje osm poslanců dle svého výběru, je taktéž vrchním velitelem ozbrojených sil. Zatímco v některých státech se jedná pouze o formální funkci, v Namibii prezident může vysílat jednotky po namibijském území a mobilizovat zálohy. V případě,

že by prezident chtěl vyslat jednotky mimo území Namibie, je potřeba schválení od parlamentu. Přesto, že má prezident velmi silné postavení v zemi, je v mnoha ohledech omezena jeho moc. Nejsou důkazy o tom, že by prezident, jakkoliv překračoval svoje pravomoci. Ústava také stanovuje poradní orgány, jako jsou komise pro obranu a soudcovská komise, které mají prezidentovi pomoci v rozhodování. (Namibian Constitution. 2014. Defence Act. 2002) Přestože má prezident velmi silné postavení v zemi, tak v určitých oblastech je jeho moc omezena hlasováním legislativního tělesa. V případě, že by se prezident dopouštěl protiústavního jednání, je v systému navržena pojistka ústavní žaloby (impeachment). Přestože je zde možnost ústavní žaloby, nebyla během historie nikdy využita³³. Prezident taktéž má pravomoci vetovat zákon, které zatím nebylo ž v zemi využito. (Namibian constitution. 2014) V Namibii nejsou důkazy o tom, že by prezident překračoval svoje pravomoci a jakýmkoliv způsobem zasahoval do moci legislativní nebo soudní. (BTI. 2024) Z tohoto důvodu je kritérium naplněno.

Důležité je však poznamenat, že prezident nebyl postaven nikdy do situace, kdy by byl nucen překročit své pravomoci, jelikož strana SWAPO dlouhodobě obsazuje všechny zásadní posty v zemi a strana taktéž donedávna ovládala parlament s 2/3 většinou, která prezidentovi zajišťovala podporu legislativního tělesa. Prezidentova rozhodnutí jsou však kritizována ze strany médií, která svou funkci v Namibii plní nestranně. Systém brzd a protiváh v Namibii není nikterak silný a prezidentovo postavení v systému je velice silné.

3.5.2.2. Právní odpovědnost

Soudnictví je jednou ze tří složek státní moci, a proto je důležité, aby se soudy řídily platnou státní legislativou a nestranily jednotlivým politickým stranám. Soudy musí být nejenom schopny kontrolovat legislativu země, ale také akty moci výkonné. V Namibii jsou soudy rozděleny do třech úrovní. Na soud nejvyšší na soudy vyšší a soudy nižší. Jednotlivé soudce pak jmenuje prezident (soudy nejvyšší a vyšší) a ministr spravedlnosti (soudy nižší).

³³ K ústavní žalobě je zapotřebí 2/3 podpora parlamentu a jelikož měl vždy prezident většinovou stranickou podporu nebylo možné tohoto dosáhnout. (Namibian constitution. 2014)

Namibijský nejvyšší soud funguje na velké úrovni autonomie a pouze zřídka zvýhodňuje některou politickou stranu. To však neplatí pro soudy okresní a nižších instancích, kde je hlášeno několik případů korupce a zvýhodňování. Mnoho soudů také čelí problémům spojeným s nedostatečným množstvím financí a personálnímu obsazení, což způsobuje značné problémy. Mnoho soudních sporů má problém se dostat před soudce, což negativně ovlivňuje důvěru veřejnosti. (BTI. 2024) Soudnictví je v zemi podřízeno dvěma zákonným normám, a to namibijské ústavě a zákonu o soudnictví z roku 2002. Soudci Nejvyššího soudu jsou do úřadu jmenováni prezidentem na základě návrhu ze strany soudcovské rady. Soudci do soudů nižších instancí jsou pak jmenováni ministrem spravedlnosti anebo premiérem. Taktéž jsou však vybíráni soudcovskou komisí na základě zákona o veřejných službách. Ústava pak jednoznačně ustanovuje soudy jakožto nezávislé orgány. (Namibian constitution. 2014. Judiciary Act 11. 2015.)

Nejvyšší soud v Namibii je považován jako nestranný a jeho rozhodnutí je akceptováno jak vládními, tak opozičními stranami, což se prýtló i v rozhodnutí Nejvyššího soudu ohledně výsledků voleb v roce 2019, které bylo akceptováno opozičními politickými stranami. V soudní praxi existuje řada rozhodnutí, která nejsou v souladu s politikou strany SWAPO či rozhodnutími, která jdou přímo proti ní. V tomto ohledu se lze bavit o rozhodnutí Nejvyššího soudu, které akceptuje sňatky stejnopohlavních párů, které jsou uzavřeny mimo území Namibie. (International commission of Jurists. 2023) Dalším takovým rozhodnutím bylo posláni významného člena SWAPO Vincenta Likora do vězení za znásilnění. SWAPO se pokusilo ovlivnit soudy nižší instance a jmenovat Likoru do pozice poradce na ministerstvu pro půdu a znovu usídlování, Nejvyšší soud však zasáhl a poslala Likorua do vězení na deset let. (AfricanLII. 2022)

Soudcovská rada představuje orgán, který vybírá soudce všech instancí. Soudcovská rada je tvořena 12 členy. Jsou v ní zastoupeni politici, právníci, soudci nejvyššího soudu, ale také univerzitní profesoři. Tento orgán následně zodpovídá za výběr jednotlivých soudců. Jednotliví členové soudcovské rady jsou vybíráni různým způsobem. Od postů, které vybírá prezident, až po posty, které jsou vybírány právníky země nebo akademiky. Jednotlivé členy a způsob jejich volby lze dohledat

v zákoně „Judicial Service Commission Act“ z roku 1995, který je ustanoven na základě článku 85 namibijské ústavy. (Judicial Service Commission Act. 1995)

Namibijské nejvyšší soudy jsou nezávislé, přestože se můžeme v namibijském systému setkat s několika problémy, jako je např. nedostatečné množství soudců a financí pro soudy nižších instancí. Politici nemají prostředky, jakými by mohli ovlivňovat nebo se vměšovat do rozhodovacího procesu soudů. V historii je také mnoho případů, kdy se namibijský Nejvyšší soud postavil proti straně SWAPO a jejím zájmům. Freedom House tak namibijské soudnictví hodnotí 3 ze 4 bodů a BTI 8 z 10 bodů. Ve sledovaném období je však vidět zhoršení v hodnocení ze strany BTI, a to z 9 bodů na 8. Rozhodnutí soudů je pak respektováno a obvykle nikterak zpochybňováno. Nejvyšší soud byl však kritizován za své rozhodnutí ze strany SWAPO, i když nikterak nebylo napadnuto jeho rozhodnutí. Jelikož se však objevují problémy u soudů nižších. Jelikož je pro tuto kategorii důležitější nejvyšší soud a respektování jeho rozhodnutí je tomuto kritériu uděleno hodnocení většinového plnění.

3.5.2.3. Byrokratická odpovědnost

Pro fungující demokratický stát je důležité, aby měl nezávislou, vzdělanou a neúplatnou státní administrativu. Namibijské úředníky se řídí „Public Service Act“ z roku 1995, který definuje, jakým způsobem jsou nabíráni státní úředníci a jejich pravomoci a povinnosti.

Korupce je jeden z největších problémů, se kterými se Namibie v současné době potýká. Vyšetřování a potírání korupce má v Namibii na starost protikorupční komise, která podléhá zákonu o protikorupční komisi z roku 2002. Ředitele protikorupční organizace vybírá prezident na období pěti let a vyžaduje se souhlas parlamentu. (Anti-Corruption Act. 2003)

Během sledovaného období v Namibii došlo k několika závažným korupčním kauzám, ale také k mnoha menším. Nežli se podíváme na korupční kauzu na ministerstvu pro rybolov, bude popsáno větší množství menších korupčních kauz. V roce 2023 došlo ke dvěma zásadnějším korupčním kauzám. První kauzou byla korupce mezi úředníky regionální rady Zambezi, kteří byli v říjnu 2023 zatčeni, jelikož

vyplatili 4,7 miliónů namibijských dolarů za neodvedenou práci. Později se pak pokusili obvinění zaplatit kaucí pomocí regionálních fondů. V současné době soud ještě probíhá. (US department of State. 2023, Namibian Sun. 2023)

Druhou korupční kauzou je zatčení starosty města Karasburg a dvou členů městské rady. Ti byli zatčeni a obviněni z toho, že se pokoušeli implementovat nezákonná opatření ve městě. Obžalovaní namítali to, že jde o výmysl a že jde o politickou kauzu, jelikož zadržení byli ze strany LMP. (US department of State. 2023. Windohoeck observer. 2023) Toto představuje pouze dvě největší kauzy, které se během roku odehrály. Mezi další kauzy by patřilo zatýkání na ministerstvu zdravotnictví kvůli zpronevřeni 300 000 namibijských dolarů.

Během sledovaného období by šlo ještě zmínit korupční činnost člena Politbura Tobie Aupindi (SWAPO), který byl v roce 2019 shledán vinným z obdrženi úplatků. Přestože byl shledán vinným, stále zůstal členem strany s komentářem, že množství peněz, které obdržel bylo malé. (Namibian Sun. 2019. US department of State. 2020) Dalším případem by byla kauza týkající se korupce v městské správě Otjiwarongo, která přijímala úplatky za to, že promíjela penále z nezaplacených daní. (The Namibian. 2019)

Během roku 2019 a 2020 proběhla jedna z největší korupčních kauz v zemi, která nebyla do dnešního dne soudně rozhodnuta. Kauza se odehrála na ministerstvu pro rybolov. Ministr rybolovu Bernard Esau byl obviněn z toho, že benefitoval na smlouvě mezi Namibií a islandskou rybářskou firmou. Součástí kauzy byly i norská firma DNB, která přes zemi prala špinavé peníze. Tato kauza byla jednou z největších v zemi a bylo do ní zapleteno několik firem jak z Namibie, tak z Islandu a Norska a také několik namibijských politiků. Al-Jazeera pak upozorňovala, že SWAPO touto cestou získávala peníze na svou politickou kampaň ve volbách v roce 2019. Namibijská protikorupční komise obvinila několik členů ministerstva rybolovu. Mezi nejvýznamnější osoby patřil samotný ministr rybolovu Bernard Esau a podnikatel Tamson Hatuikulipi. Samotnou kauzu pak odhalila Wikileaks, která publikovala několik tisíc dokumentů, které poukazyvaly na propojení Namibie, Norska a Islandu. (Wikileaks. 2019. Al-Jazeera. 2019. BBC. 2023)

Korupce se netýká pouze správy země a měst, ale také policie, jak ukazují výsledky Afrobarometru. Z jejich průzkumů vyplývá že 18 % respondentů bylo nuceno poskytnout úplatek policii, aby jim poskytla pomoc. Taktéž 19 % bylo nuceno poskytnout úplatek policistovi, aby se vyhnuli problémům s policií. (Afrobarometr. 2023). Veřejnost taktéž více vnímá problém korupce a velká část obyvatel má pocit, že se korupce v zemi neustále zhoršuje. (Afrobarometr. 2023)

Freedom House a BTI se v této oblasti neshodují. Zatímco BTI Namibii uděluje pouze 4 z 10 bodů³⁴ Freedom House uděluje 3 ze 4 bodů. V tomto hodnocení se musím připojit na stranu BTI. Výše zmíněné případy patří pouze mezi několik vybraných případů korupce v zemi. Mají představovat příklady korupce na různých úrovních samosprávy. Vše výše zmíněné kauzy poukazují na to, že korupce v Namibii je systematický problém. Korupce je v současné době jeden z nejrozsáhlejších problémů v zemi. Důležité je také zmínit velmi mírné tresty za případnou korupci. V mnoha případech si obvinění mohou vybrat, zda zaplatí pokutu či půjdou do vězení. Není pak překvapivé, že většina obviněných volí pokutu. Z tohoto důvodu průkazně neplněno.

3.5.2.4. Odpovědnost místní samosprávy

Pro demokratickou zemi je velice důležitá univerzálnost ústavy na celém území státu. Z tohoto důvodu musí být stát schopen kontrolovat celé své území a lokální správa se musí podřizovat centrální vládě.

První lokální volby v zemi byly uskutečněny v roce 1992 a následně se volby pravidelně opakovaly. Namibijský systém se pohybuje na pomezí mezi centralizovaným a decentralizovaným systémem. Přestože centrální vláda v minulosti několikrát deklarovala, že usiluje o decentralizaci, její kroky tomu neodpovídají. Proces přijímání legislativy v minulosti byl velice zdlouhavý, nedostatečně financovaný a plný obstrukcí ze strany vládní garnitury. Přesto bylo vydáno několik zákonů, které mají v zemi podporovat decentralizaci: „The Decentralization Policy

³⁴ Tato hodnota se v zemi neustále snižuje od roku 2008, kdy BTI udělil Namibii 7 z 10 bodů. Což bylo i maximum jakého země dosáhla.

(1997)⁴⁴ - národní politika na podporu rovnoměrného hospodářského, kulturního a socioekonomického rozvoje a lepšího poskytování veřejných služeb v celé zemi;

“The Regional Councils Act (1992)⁴⁵“, který ustanovuje regionální rady a stanovuje jejich fungování a pravomoci.

„The Local Authorities Act (1992)⁴⁶“ který podobně jako „Regional Councils Act“ ustanovuje jakým způsobem funguje lokální zpráva a stanovuje její pravomoci a oblasti působnosti ohledně výstavby infrastruktury, zprávy měst a řešení lokálních problémů.

Výše uvedené zákony poskytují legislativní rámec pro decentralizaci země, ale na druhé straně je nutné konstatovat, že tyto zákony neprošly žádnými velkými revizemi od jejich přijetí. (Petrus. 2014, Hopwood. 2005)

V současné době na území Namibie nejsou žádné separatistické snahy a namibijská zákonná ustanovení jsou platná po celé zemi. V historii však proběhl pokus o odtržení Capriviho regionu (Dnes Zambezi region) v roce 1999. Během konfliktu bylo zaznamenáno 14 mrtvých a několik set zatčených³⁵. Více než 2000 osob pak uteklo z regionu do sousední Botswany. (New Era. 2023) Od té doby však nebyla narušena a nikterak zpochybněna celistvost Namibie. To ve svém hodnocení taktéž potvrzuje BTI, který Namibii uděluje 10 z 10 bodů. Jelikož v Namibii nejsou žádné separatistické tendence či subnárodní jednotky, které by narušovali územní integritu Namibie. Z tohoto důvodu jsou tomuto kritériu plně naplněno.

³⁵ První kolo soudů proběhlo až v roce 2021 a druhé pak v roce 2023. Důvod proč procesy započali po takové době je nedostatek financí na straně vězňů, kteří neměli dostatek peněz na obhájce. Současně byli procesy samotné zdržovány ze strany úředníků. (Amnesty Internacional 2021)

4. Shrnutí a určení charakteru namibijského režimu.

Pro lepší přehlednost budou jednotlivé výsledky zařazeny do tabulky. Na základě Wigellovy klasifikace byly zpracovány jednotlivé kategorie minimální a maximální demokracie v Namibii. Tyto podmínky pak následně byly ohodnoceny na bodové škále: bezproblémové plnění (3 body), většinové plnění (2 body), menšinové plnění (1 bod) či průkazné neplnění (0 bod). Na základě bodového hodnocení bude namibijský režim zařazen do jedné z kategorií režimů, které navrhuje M. Wigell. Maximální možné hodnocení je 48 bodů. V rozmezí 48-38 bodů se bude jednat o liberální demokracii, v rozmezí 37-25 bodů se bude jednat o případ hybridního režimu a v rozmezí 24-0 bodů se bude jednat o autoritářský režim. V případě, že by byl namibijský režim zařazen mezi hybridní bylo by důležité nahlédnout, zda se jedná o případ volebního nebo konstitucionálního hybridního režimu.

Minimální kritéria	Bodové hodnocení
Svobodné volby	3
Spravedlivé volby	1
Konkurenční volby	3
Všeobecné volby	2
Svoboda shromažďování	2
Svoboda projevu	3
Právo na alternativní informace	3
Absence diskriminace	1
Maximalistická kritéria	Bodové hodnocení
volební pravomoci	3
Volební integrita	3
Volební suverenita	3
Volební nezvratnost	3
Odpovědnost moci výkonné	3
Právní odpovědnost	2

Byrokratická odpovědnost	0
Odpovědnost místní samosprávy	3
Celkový počet bodů	38

Zdroj: Vlastní

Namibijský režim získal 38 bodů a lze ho tak zařadit mezi liberální demokracie. Přesto je jeho výsledné hodnocení na hranici s hybridními režimy. Namibie má problémy v oblasti minimální demokracie, jak v konstitučních, tak ve volebních kritériích. Zatímco jeho hodnocení v oblasti maximálních kritérií jsou problémy pouze v konstitucionální oblasti.

5. Závěr

Cílem práce bylo zjistit v jakém stavu je současná demokracie v Namibii. K tomu byla využita klasifikace a hodnocení politických režimů M. Wigella. Režim tak byl posuzován v osmi kritériích minimální demokracie a osmi kritériích maximální demokracie, a to mezi lety 2019 až 2023. Metodologicky byla práce koncipována jako aplikace teoretického konceptu M. Wigella. Na základě této práce pak byl namibijský režim zařazen do jedné z kategorií politických režimů.

Demokracie v Namibii je v mnoha ohledech ve velmi dobrém stavu. To dokazuje i to, že Namibie získala dobré hodnocení (2 a více bodů) v šesti z osmi kritérií minimální demokracie a v sedmi z osmi kritérií maximální demokracie. Všechny problémy v současném namibijském systému jsou jeho součástí už několik volebních období a politické elity Namibie nejsou schopny je reflektovat. V kritériích minimální demokracie Namibie získala špatné bodové hodnocení (1 a méně bodů) v oblasti spravedlivých voleb a v absenci diskriminace. V kritériích maximální demokracie má Namibie problémy pouze v oblasti byrokratické odpovědnosti

V oblasti spravedlivých voleb je největším problémem financování stran, které zvýhodňuje stranu SWAPO velice zásadním způsobem. Většina dalších stran musí získat většinu svých financí prostřednictvím členských příspěvků nebo darů, zatímco strana SWAPO získává své finance ze státních příspěvků. SWAPO také jako jediná strana v zemi aktivně podniká na akciovém trhu a vlastní holding Kalahari, jehož zisky taktéž využívá k financování své politické kampaně. To ji dává značnou výhodu ve volbách.

Druhou oblastí, ve které má Namibie zjevné problémy je kritérium diskriminace. S diskriminací se tak potýkají některé etnické skupiny, převážně pak etnikum Sanů, příslušníci LGBT+ a genderové diskriminaci. Etnikum Sanů je v zemi velmi často marginalizováno a jejich problémy nejsou často řešeny. Důvodem toho je kombinace problémů jako je kočovný styl života Sanů a oblasti ve kterých žijí, ale také neochota centrální vlády investovat dostatečné množství financí do tohoto problému. LGBT komunita se pak potýká s zákonnými překážkami, jelikož v zemi platí několik zákonů, které omezují soužití stejnopohlavních párů.

Přesto tyto zákony nejsou aktivně vymáhány a nejsou omezovány demonstrace či průvody, které upozorňují na tuto problematiku. V oblasti genderového násilí jsou pak značné problémy. Přesto že se vláda snažila aktivně s tímto bojovat je v zemi stále nedostatečné zastoupení žen ve vyšších pozicích a v zemi je velmi časté násilí na ženách.

V oblasti maximální demokracie Namibie nespĺňuje kritéria pouze v oblasti byrokratické odpovědnosti. Namibie má obrovské problémy v oblasti korupce na všech úrovních správy. Během sledovaného období se odehrálo několik větších či menších korupčních kauz. Práce však refletovala pouze několik z nich. Mezi ty největší patřila kauza Fishrot, která byla odhalena Wikileaks a dokazovala napojení namibijských vysokých politiků na islandské rybářské firmy. Mezi další kauzy, které práce zmiňuje patří korupce na ministerstvu zdravotnictví, korupci ve správě města Karasburg.

Na základě výše uvedeného hodnocení jsem dospěl k závěru, že Namibie by byla zařazena do kategorie liberální demokracie. Přestože byla Namibie takto zařazena, její hodnocení je na pomezí mezi hybridním a demokratickým režimem. Bude tak důležité sledovat budoucí vývoj namibijského režimu. Zásadní by pak pro režim mohla být ztráta hegemonního postavení strany SWAPO, která by mohla obestavovat

Odpověď na další otázku „Zda a jak se proměnila namibijská demokracie v období mezi volbami 2019 a 2023?“. Je, že během sledovaného období nedošlo k zásadním proměnám namibijského režimu. Mezi nejzásadnější změny, které v zemi nastaly, by patřila dvě rozhodnutí Nejvyššího soudu. První rozhodnutí deklarovalo nutnost papírové stopy ve volebním procesu. To ovlivnilo volební proces, jelikož země musela opustit od elektronických voleb. Rozhodnutí se týkalo voleb do horní komory a místní samosprávy v roce 2020, ale dotkne se i nadcházející volby do dolní komory a prezidentských voleb v roce 2024 (APA News. 2024). Tato změna tak posílila namibijský volební systém pro budoucí volby. Druhou změnou bylo zrovnoprávnění stejnopohlavních svazků pro cizince, kteří žádají o trvalý pobyt v zemi. I přesto, že to je pouze malý ústupek, může to zlepšit situaci LGBT komunity v Namibii.

Odpověď na další otázku, zda „politické elity SWAPO vytváří překážky k nastolení minimální a maximální demokracie“, je velmi komplikovaná a nejednoznačná. protože během sledovaného období strana SWAPO neschválila žádné zákony či omezení, která by ovlivňovala kritéria minimální a maximální demokracie. Strana SWAPO žádné nové zákony či překážky aktivně neprosazuje, protože se může opírat o omezující legislativní normy schválené v předchozím období. Překážky jsou vytvořeny ve dvou kritériích a to v „byrokratické odpovědnosti“ a ve „spravedlivých volbách“. V oblasti spravedlnosti voleb vládnoucí elity dlouhodobě využívají pro SWAPO zvýhodňující financování ze strany státu a k tomu jako jediná strana v zemi využívá k financování strany i podnikání. V oblasti byrokratické odpovědnosti je pak SWAPO spojena s velkou mírou korupce. Přestože Freedom House vyzdvihuje robustní protikorupční legislativu, tak se v zemi objevuje veliká míra korupčních kauz. V zemi se také objevují nedostatečně přísné tresty týkající se korupce. V mnoha případech odsouzené osoby mají možnost výběru trestu mezi pokutou a vězením, z čehož většina osob volí zaplacení pokuty. A ne vždy se po odsouzení osoby vzdají své funkce či ztratí postavení ve straně.

Demokracie v Namibii je přes všechny výtky a negativní analýzu dílčích kritérií velmi stabilní zemí ve srovnání s ostatními africkými státy. To dokazuje i dlouhodobě dobré hodnocení ze strany Freedom House, které Namibii řadí mezi svobodné státy s 77 body ze 100. Taktéž BTI hodnotí Namibii velice dobře hlavně pak v oblasti politické transformace s 7,35 body z 10. To jí řadí na 24 pozici mezi státy celého světa (137 zemí) a na čtvrté místo mezi africkými státy (vyšší hodnocení má už jenom Botswana, Ghana a Mauricius), avšak v oblasti státní správy je hodnocení horší. Zde Namibie získala pouze 4,88 z 10 bodů a získává 62. místo. Index Ibrahim Namibii řadí na osmé místo z 54 afrických států s 64,1 ze 100 bodů.

6. Prameny a literatura

Literatura

- Bílek, Jaroslav. 2015. Hybridní režimy jako svébytná kategorie politických režimů: Komparace vybraných přístupů. *Central European Political Studies Review* No. 2
- Bogaards, Matthijs. 2009. How to classify hybrid regimes? Defective democracy and electoral authoritarianism. *Democratization*. No.2
- Cilliers, Jakkie. 2016. *The Future of Democracy in Africa*. Institute for security studies.
- DAHL, Robert A. 1971. *Polyarchy; participation and opposition*. New Haven: Yale University Press,
- DAHL, Robert A. 1995. *Demokracie a její kritici*. Praha: Victoria Publishing,
- Dahl, Robert. 1998. *On Democracy*. Yale university press.
- Diamond, Larry. 1997. *The End of the Third Wave and the Global Future of Democracy*. Political Science Series No. 45
- Dobell, Lauren. 2000. *Swapo's Struggle for Namibia, 1960-1991: War by Other Means*. Schlettwein Publihsing
- Ekman, Joakim. 2009. *Political Participation and Regime Stability: A Framework for Analyzing Hybrid Regimes*. *International Political Science Review* No.30
- El Obeid, Selma. Mendelsohn, John. 2022. *SWAPO: The Beginning of the Political Challenge*. Sub-Saharan Africa Center
- Fiala, Vlastimil. 2013. *Strany a stranický systém Namibie*. Olomouc: Právnická fakulta Univerzity Palackého v Olomouci ve ve spolupráci s nakladatelství Iuridicum Olomoucense
- Freeman, Linda. 1990. *Contradictions of independence: Namibia in transition*. *International Joura* Vol. 46
- Heywood, Andrew. 2004. *Politologie*. Praha: Eurolex Bohemia.

- Huntington, Samuel. 2008. Třetí vlna. Demokratizace na sklonku 20. století. Brno: CDK.
- Cheeseman, Nicholas. Klaas, Brian. 2018 How to Rig an Election. Yale University Press in Comparative Politics. Democratisation.
- Joseph, Richard. 2014. Growth, security and democracy in Africa. Journal of Democracy No. 25
- Klíma. Jan. 2015. Dějiny Namibie. Lidové noviny
- Levitsky, Steven. Way, Lucan. 2010. Competitive Authoritarianism: Hybrid Regimes After the Cold War. Cambridge university press
- Links, Frederico. Andreas, Rakkell Namibian political finance. The Institute for Public Policy Research.
- Melber, Henning. 2009. One Namibia, one nation? The Caprivi as contested territory. Journal of Contemporary African Studies Vol. 27, No. 4
- Miškařík, Pavel. 2019. SWAPO's version of history in Namibia. Asian & African Studies vol. 28
- Muhamad S. Olimat. 2008. The Fourth Wave of Democratization. American Journal of Islamic Social Sciences.
- Plattner, Marc. 1999. From liberalism to liberal democracy. Journal of Democracy No. 10
- Procházka, David. Cabada, Ladislav. 2020. exploring the „grey zone“ The theory and reality of „hybrid regimes“ in postcommunist countries. Journal of Comparative Politics. No.13
- Przeworski, Adam. 1999. Minimalist Conception of Democracy: A Defense. Democracy's Value Cambridge University Press.
- Shigwedha, Vilho. 2014. „The Relationship Between UNITA and SWAPO: Allies and Adversaries“. Journal of Southern African Studies, vol. 40
- Wigell, Mikael. 2008. Mapping 'Hybrid Regimes': Regime Types and Concepts

Zakaria. Fareed. 2007. The Future of Freedom: Illiberal Democracy at Home and Abroad.

Prameny

African LII. 2022. One case, two high court judgments: Namibian supreme court concern about 'grave irregularity'. Dostupné zde: <https://africanlii.org/articles/2022-04-24/carmel-rickard/one-case-two-high-court-judgments-namibian-supreme-court-concern-about-grave-irregularity> 03.05.2024

African Union. 2019. Report of the African Union election observation mission to the 27. november 2019 General election in the Republic of Namibia. Dostupné zde: https://au.int/sites/default/files/documents/38700-doc-report_of_the_african_union_election_observation_mission_to_the_27_november_2019_general_elections_in_the_republic_of_namibia.pdf 14.04.2024

Africanews. 2019. Namibia re-elects incumbent president as opposition claims fraud. Dostupné zde: <https://www.africanews.com/2019/12/01/namibia-re-elects-incumbent-president-as-opposition-claims-fraud/> 18.04.2024

AfricaNews. 2023 Namibia: vote on a law against same-sex marriage Dostupné zde: <https://www.africanews.com/2023/07/20/namibia-vote-on-a-law-against-same-sex-marriage/> 24.04.2024

Al Jazeera. 2019. Corruption in Namibia's fishing industry unveiled. Dostupné zde: <https://www.aljazeera.com/news/2019/12/1/exclusive-corruption-in-namibias-fishing-industry-unveiled> 06.05.2024

ALT. 2024. ABOUT US. Dostupné zde: <https://altadvisory.africa/about/> 22.04.2024

Amnesty Internacional. 2021. Justice delayed is justice denied The Caprivi treason trial. Dostupné zde: <https://www.amnesty.org/en/wpcontent/uploads/2021/06/afr420012003en.pdf> 06.05.2024

Amnesty International. 2021. Namibia: Discrimination deprives Indigenous San people of the right to health as TB poses serious risk to their lives. Dostupné zde:

<https://www.amnesty.org/en/latest/news/2021/10/namibia-discrimination-deprives-indigenous-san-people-of-the-right-to-health-as-tb-poses-serious-risk-to-their-lives/>
24.04.2024

Anti-Corruption Act 8. 2003 Dostupné zde:
<https://www.lac.org.na/laws/annoSTAT/AntiCorruption%20Act%208%20of%202003.pdf>
04.05.2024

APA news. 2024. Namibia's 2024 general elections slated for November 27. Dostupné zde: <https://apanews.net/namibias-2024-general-elections-slated-for-november-27/>
16.05.2024

BBC. 2023. Fishrot: The corruption scandal entwining Namibia and Iceland Dostupné zde: <https://www.bbc.com/news/world-africa-64526018> 06.05.2024

Bertelsmann Transformation Index. 2020. Country Report 2020. Dostupné zde: https://www.ecoi.net/en/file/local/2029538/country_report_2020_NAM.pdf
17.04.2024

Bertelsmann Transformation Index. 2022. Country Report 2022. Dostupné zde: https://www.ecoi.net/en/file/local/2069762/country_report_2022_NAM.pdf
17.04.2024

Bertelsmann Transformation Index. 2024. Country Report 2024. Dostupné zde: <https://bti-project.org/en/reports/country-report/NAM#pos4> 21.04.2024

Britannica. 2024. Mandate League of Nations.

Britannica. 2024. SWAPO Party of Namibia

Crisis 24. 2023. Namibia: Opposition activists plan to march in Windhoek March 21. Dostupné zde: <https://crisis24.garda.com/alerts/2023/03/namibia-opposition-activists-plan-to-march-in-windhoek-march-21> 25.04.2024

Defence Act 1. 2002. Dostupné zde: <https://www.lac.org.na/laws/annoSTAT/Defence%20Act%201%20of%202002.pdf>
29.04.2024

Defence Act, 2002. Dostupné zde: https://namiblii.org/akn/na/act/2002/1/eng@2014-01-01#chp_II__sec_2 27.04.2024

Dostupné zde: <https://freedomhouse.org/explore-the-map?type=fiw&year=2024> 10.04.2024

Dostupné zde: <https://production-new-commonwealth-files.s3.eu-west-2.amazonaws.com/migrated/inline/Namibia%2BReport%2Bof%2Bthe%2BCommonwealth%2BExpert%2BTeam%2B2014.pdf> 14.04.2024

Dostupné zde: https://production-new-commonwealth-files.s3.eu-west-2.amazonaws.com/s3fs-public/documents/NAMIBIA%20COG%20REPORT%202019%20FINAL.pdf?VersionId=VcME11SrOnim_m.V5s8Qu8Iltxm50hQm 14.04.2024

Dostupné zde: <https://www.britannica.com/topic/mandate-League-of-Nations#ref13450> 10.04.2024

Dostupné zde: <https://www.britannica.com/topic/SWAPO-Party-of-Namibia> 10.04.2024

dostupné zde: <https://www.ecn.na/wp-content/uploads/2021/07/Final-Election-Results-Announcement-Speech-ECN-Chair-30-Nov-2019.pdf> 10.04.2024

Dostupné zde: <https://www.sahistory.org.za/people/andimba-herman-toivo-ya-toivo> 10.04.2024

Dostupné zde: <https://www.sahistory.org.za/place/namibia> 10.4.2024

Electoral Act 5 of 2014. Dostupné zde: <https://www.lac.org.na/laws/annoSTAT/Electoral%20Act%205%20of%202014.pdf> 17.04.2024

Electoral Commission of Namibia. 2019. Official announcement of the final election results for the 2019 presidential and National assembly elections.

Electoral Commission of Namibia. 2020. Performance assessment and post-election report. Dostupné zde: <https://www.ecn.na/wp-content/uploads/2022/01/Performance-Assessment-Post-Election-Report-2020-RCLA-Elections.pdf> 17.04.2024

Freedom House. 2020. Namibia. Dostupné zde: <https://freedomhouse.org/country/namibia/freedom-world/2022> 17.04.2024

Freedom House. 2021. Namibia. Dostupné zde: <https://freedomhouse.org/country/namibia/freedom-world/2021> 17.04.2024

Freedom House. 2022. Namibia. Dostupné zde: <https://freedomhouse.org/country/namibia/freedom-world/2022> 21.04.2024

Freedom House. 2023. Namibia. Dostupné zde: <https://freedomhouse.org/country/namibia/freedom-world/2023> 21.04.2024

Freedom House. 2024. Global Freedom Status.

<https://minorityrights.org/communities/san/> 17.04.2024

Human Rights Watch. 2023. Namibian Court Recognizes Foreign Same-Sex Marriages Dostupné zde: <https://www.hrw.org/news/2023/05/26/namibian-court-recognizes-foreign-same-sex-marriages> 24.04.2024

Index Mundi. 2021. Namibia Age structure. Dostupné zde: https://www.indexmundi.com/namibia/age_structure.html 19.04.2024

Info-Namibia. 2024. Walvis Bay Dostupné zde: <https://www.info-namibia.com/activities-and-places-of-interest/walvis-bay/walvis-bay> 19.04.2024

Institute for Public Policy Research. 2023. Quality of Democracy Under Threat. Dostupné zde: <https://ippr.org.na/blog/quality-of-democracy-under-threat/> 22.04.2024

International Commission of Jurists. 2020. Namibia: authorities must investigate police abuse of people protesting Gender Based Violence. Dostupné zde: <https://www.icj.org/namibia-authorities-must-investigate-police-abuse-of-people-protesting-gender-based-violence/> 24.04.2024

International Commission of Jurists. 2023. Namibia: Attacking judges for upholding human rights threatens judicial independence and the rule of law. Dostupné zde: <https://www.icj.org/namibia-attacking-judges-for-upholding-human-rights-threatens-judicial-independence-and-the-rule-of-law/> 03.05.2024

Inter-Parliamentary Union. 2024. National Assembly. Dostupné zde: https://data.ipu.org/parliament/na?chamber_id=13470 19.04.2024

Inter-Parliamentary Union. 2024. National Council. Dostupné zde: https://data.ipu.org/parliament/na?chamber_id=13471 19.04.2024

Judiciary Act 11. 2015. Dostupné zde: <https://www.lac.org.na/laws/annoSTAT/Judiciary%20Act%2011%20of%202015.pdf> 04.05.2024

Local Authorities Act 23. 1992 Dostupné zde: <https://www.lac.org.na/laws/annoSTAT/Local%20Authorities%20Act%2023%20of%201992.pdf> 27.04.2024

Lpmparty. 2024. About US. Dostupné zde: <https://www.lpmparty.org/about-lpm/> 04.06.2024

Manifesto. 2024. Election manifesto for Namibia Economic Freedom Fighters Dostupné zde: https://www.kas.de/documents/252038/253252/Election_manifesto_for_Namibia_Economic_Freedom_Fighters.pdf/8345282c-3fed-b87f-d669-3067674ef041 04.06.2024

Matthias Mpareke Ngwangwama. 2023. Organisational antecedents for an enhanced understanding of the effectiveness of organisations in Namibia. Journal of Contemporary Management Dostupné zde: https://www.scielo.org.za/scielo.php?pid=S1815-74402023000100005&script=sci_arttext&tlng=en 29.04.2024

Minority Rights Group. 2024. Namibia – San people Dostupné zde:

Namibia Central Intelligence Service Act, 1997. Dostupné zde: <https://namiblii.org/akn/na/act/1997/10/eng@1997-10-07> 27.04.2024

Namibia Fact check. 2023. The right to protest in Namibia Dostupné zde: <https://namibiafactcheck.org.na/news-item/explainer-the-right-to-protest-in-namibia/> 22.04.2024

Namibian Constitution. 2014. Dostupné zde: <https://www.lac.org.na/laws/annoSTAT/Namibian%20Constitution.pdf> 14.04.2024

Namibian Sun. 2019. SPYL BREAKS RANKS ON CORRUPTION. Dostupné zde: <https://www.namibiansun.com/news/spyl-breaks-ranks-on-corruption2019-11-18> 06.05.2024

Namibian Sun. 2023. DETAILS EMERGE IN N\$4.7M ZAMBEZI ARRESTS. Dostupné zde: <https://www.namibiansun.com/crime/details-emerge-in-n47m-zambezi-arrests2023-10-11> 04.05.2024

New Era. 2020. Anti-femicide protesters threaten to sue police Dostupné zde: <https://neweralive.na/posts/anti-femicide-protesters-threaten-to-sue-police> 24.04.2024

New Era. 2020. Anti-femicide protesters welcome government response. Dostupné zde: <https://neweralive.na/posts/anti-femicide-protesters-welcome-government-response> 24.04.2024

New Era. 2023. The aftereffects of the Caprivi secession attempt Dostupné zde: https://neweralive.na/posts/the-aftereffects-of-the-caprivi-secession-attempt#google_vignette 03.05.2024

Regional Councils Act, 2010. Dostupné zde: <https://www.npc.gov.na/wp-content/uploads/2022/06/Regional-Council-Amendment-Act-No-12-of-2010.pdf> 27.04.2024

Reporters without borders. 2023. Namibia. Dostupné zde: <https://rsf.org/en/country/namibia> 21.04.2024

Reporters without borders. 2023. World Press Freedom Index Dostupné zde: <https://rsf.org/en/index> 21.04.2024

Reuters. 2019. Incumbent Geingob wins Namibia presidential election with 56.3 % of the vote. dostupne zde: <https://www.reuters.com/article/idUSKBN1Y40OF/> 18.04.2024

Sahistory. 2023. Namibia.

Sahistory. 2024. Andimba Herman Toivo Ya Toivo.

Shejavali, Nangula. 2019. Technology in the 2019 Namibian Elections. The Institute for Public Policy Research.

The Commonwealth. 2014. Namibia Presidential and National Assembly Elections

The Commonwealth. 2019. Namibia Presidential and National Assembly Elections

The Election Network. 2020. Supreme Court Upholds 2019 Namibia Presidential Election Result. Dostupné zde: <https://theelectionnetwork.com/2020/02/06/supreme-court-upholds-2019-namibia-presidential-election-result/> 18.04.2024

The Institute for Public Policy Research. 2022. Namibia QER Q4 2022 <https://ippr.org.na/wp-content/uploads/2023/01/Namibia-QER-2022-Q4-3.pdf> 29.04.2024

The Namibian Ministry of Defence. 2024. About NDF Dostupné zde: <https://modva.gov.na/about-ndf> 27.04.2024

The Namibian Ministry of Defence. 2024. Political Control of the NDF Dostupné zde: <https://modva.gov.na/political-control> 27.04.2024

The Namibian. 2021. Another Swapo politician convicted of corruption. Dostupné zde: <https://www.namibian.com.na/another-swapo-politician-convicted-of-corruption/> 06.05.2024

The Namibian. 2022. 'Withdrawal of China Town case gives us freedom to fight injustice'. Dostupné zde: <https://www.namibian.com.na/withdrawal-of-china-town-case-gives-us-freedom-to-fight-injustice/> 24.04.2024

The Namibian. 2023. 'Police chief can't prohibit a demonstration'. Dostupné zde: <https://www.namibian.com.na/police-chief-cant-prohibit-a-demonstration/> 22.04.2024

The Namibian. 2024. Swapo faces fresh presidential contest. Dostupné zde: <https://www.namibian.com.na/swapo-faces-fresh-presidential-contest/> 19.04.2024

U.S. department of state. 2019. 2019 Country Reports on Human Rights Practices: Namibia. Dostupné zde: <https://www.state.gov/reports/2019-country-reports-on-human-rights-practices/namibia/> 21.04.2024

U.S. department of state. 2020. 2020 Country Reports on Human Rights Practices: Namibia. Dostupné zde: <https://www.state.gov/reports/2020-country-reports-on-human-rights-practices/namibia/> 17.04.2024

U.S. department of state. 2021. 2021 Country Reports on Human Rights Practices: Namibia. Dostupné zde: <https://www.state.gov/reports/2021-country-reports-on-human-rights-practices/namibia/> 21.04.2024

U.S. department of state. 2022. 2022 Country Reports on Human Rights Practices: Namibia. Dostupné zde: <https://www.state.gov/reports/2022-country-reports-on-human-rights-practices/namibia/> 21.04.2024

U.S. department of state. 2023. 2023 Country Reports on Human Rights Practices: Namibia. Dostupné zde: https://www.state.gov/wp-content/uploads/2024/02/528267_NAMIBIA-2023-HUMAN-RIGHTS-REPORT.pdf 26.04.2024

United Nations. 2022. Experts of the Committee on the Elimination of Discrimination against Women Congratulate Namibia on the adoption of its First National Action Plan on Women, Peace and Security, and Ask Questions about Gender Parity in Politics and Early Marriage. Dostupné zde: <https://www.ohchr.org/en/news/2022/06/experts-committee-elimination-discrimination-against-women-congratulate-namibia> 24.04.2024

War in Angola. 2024. South West African Territory Force – SWATF Dostupné zde: <http://www.warinangola.com/default.aspx?tabid=1481> 27.04.2024

Wikileaks. 2019. Fishrot Files Dostupné zde: <https://wikileaks.org/fishrot/> 06.05.2024

Windohoeck observer. 2023 KARASBURG MAYOR AND COUNCIL MEMBERS
ARRESTED BY THE ACC. Dostupné zde:
[https://www.observer24.com.na/karasburg-mayor-and-council-members-arrested-by-
the-acc/](https://www.observer24.com.na/karasburg-mayor-and-council-members-arrested-by-the-acc/) 04.05.2024